

กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ

แบบเรียนภาษาไทย

หนังสืออ่านละครพูด

เรื่องเสียดชะ

ของ

ศรีอยุธยา

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๘๓

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๕๐ สตางค์

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ

แบบเรียนภาษาไทย

หนังสืออ่านละครพูด

เรื่องเสียดลະ

ของ

ศรีอยุธยา

พิมพ์ครั้งแรก ๑๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๘๓

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๕๐ สตางค์

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ตัวละคร

พระยาวิเศษวรรวิสัย.

นายพันโท พระรามพลภักดิ์, ผู้บังคับการกรมทหารบกที่ ๒๒.

นายพันตรี หลวงศุภศิโรตม์, เสนาธิการกองพลทหารบกที่ ๑๓.

นายร้อยโท เทพ เทพโยธิน.

นายร้อยตรี จิต ใจกาจ.

นายร้อยตรี แสง เวศบุตร.

นายดาบ เทียบ เทพโยธิน.

นายสิบโท ณ่ง.

พลทหาร งาม.

นายสิบตรี.

ทหารยาม.

ผู้สื่อข่าวลี้.

กรมทหารบกที่ ๒๒.

นายพันโท พระบริหารพลนิกร, ผู้บังคับการโรงพยาบาลใหญ่ที่ ๑ ในยุทธภูมิ.

นายร้อยเอก ชนย์อัคพิยาธิ, ผู้บังคับกองพยาบาลสนาม.

คุณหญิงวิเศษวรรวิสัย.

นางสาวศรี วรรวิสัย, บุตรีพระยาวิเศษวรรวิสัย.

นางสาวจันทร์ ใจกาจ, พี่สาวนายร้อยตรี จิต ใจกาจ.

นางกุหลาบ สุนทรภรณ์, หญิงม่าย พี่สาวนายร้อยโท เทพ เทพโยธิน

นอกจากนี้มีพลทหารกรมทหารบกที่ ๒๒, กับพลพยาบาล.

ลำดับองค์

- องค์ที่ ๑ — ส่วนในย่านพระยาวิเศษวรวิสัย.
- องค์ที่ ๒ — หอรั้วแขกในสโมสรนายทหารกรมทหารบกชายที่ ๒๒.
- องค์ที่ ๓ — สนามเพาะเมล็ดกรมทหารบกชายที่ ๒๒ รัชยา.
- องค์ที่ ๔ — ส่วนในบริเวณโรงพยาบาลใหญ่ที่ ๑, ในยุทธภูมิ.
-

๔๘ องกัท ๑

ฉาก : สวนในบริเวณบ้านพระยาวิเศษวรวิสัย, กรุงเทพฯ

[เป็นเวลากลางคืน, สมมุติว่ามีงานในบ้านนี้, เพราะฉะนั้น
มีประทีปประดับตามต้นไม้, ฯลฯ มีโต๊ะเล็กๆ และเก้าอี้ตั้งเป็น
หย่อมๆ, มีพุ่มไม้บ้าง, อยู่แจ่มๆบ้าง. ได้ยินเสียงเครื่องสายฝรั่ง
เล่นอยู่ไกลๆ เป็นครั้งคราว, แต่เสียงต้องไม่ให้กลบเสียงละครพูดบน
เวที.]

(พอม่านเปิดแล้ว, พระยาวิเศษวรวิสัย กับ นางกุหลาบ
สุนทรภรณ์ที่เดินออกมาด้วยกันทางซ้าย.)

นางสุนทรภรณ์.

เจ้าคุณคะ, ก็ฉันขอรับประทานโทษเถอะ, ก็ฉันอยากทราบอะไร
สักอย่างหนึ่ง; เจ้าคุณจะไปรทคอยได้หรือไม่ได้?

พระยาวิเศษ.

ถ้าขอความที่หล่อนอยากทราบนั้นเป็นข้อที่ฉันควรจะตอบได้ ฉันก็จะ
คอยให้เขันทพอใจ, แต่ถ้าเป็นข้อที่เนื่องด้วยราชการละก็—เออ—

นางสุนทรภานท์.

(หัวเราะ.) แหม! เจ้าคุณช่างระวิงตัวจริงๆ. กลัวคุณจะเป็น
เจ้านางสตรีฉะนันหรือคะ?

พระยาวิเศษ.

ไม่ใช่เช่นนั้น, แต่ว่า—นั่นแหละแม่กृतทาย, ในเวลานี้ ออกจะเป็น
เวลาล่อแหลมอยู่หน่อย, และเราทุกๆ คนควรระวิงให้มาก

นางสุนทรภานท์.

ข้อที่คิดจะถามเจ้าคุณไม่เกี่ยวแก่ราชการงานเมืองเลยละคะ.

พระยาวิเศษ.

ถ้าเช่นนั้น ก็ถามไปสิคะ.

นางสุนทรภานท์.

คิดอยากจะถามว่า เจ้าคุณได้สังเกตเห็นแล้วหรือยัง ว่าแม่ศรี
ลูกสาวยอดรักของเจ้าคุณนะ เขาชอบกับพระรามพลภัทรมาก?

พระยาวิเศษ.

อ้อ, ฉันได้สังเกตเห็นแล้ว, และฉันชอบบอกแก่หล่อนโดยตรงว่า
ฉันพอใจมาก, เพราะฉันได้ชอบพอกันเคยกับพระรามมาตั้งยี่สิบแล้ว.

นางสุนทรภาคณ์.

ถ้าเช่นนั้น เจ้าคุณคงจะได้ทราบก็แล้วละดีเจ้าคะ ว่าพระรามนี่
เป็นผู้มีความดีความชั่วอย่างไรบ้าง?

พระยาวิเศษ.

ฉันตระหนงตัวว่าฉันทราบความดีของพระรามโดยเจเนใจทีเดียว, และ
ฉันขอกได้สั้นๆว่า ถ้าฉันจะต้องเลือกหามิตรใหม่อีกคนหนึ่ง ฉันก็จะหา
อย่างพระรามนั่นแหละ. ส่วนความชั่วของเขานะหรือ? ถ้าเขามี ฉันก็ไม่รู้
เท่านี้.

นางสุนทรภาคณ์.

เจ้าคุณได้เคยทราบหรือเปล่า ว่าเขาเคยมีเมียแล้วหรือยัง?

พระยาวิเศษ.

ฉันไม่เคยได้ยินว่าเขามี; แต่ถึงหากว่าเขาจะมี ฉันก็ไม่เห็น
ซัดขวางอะไรในการที่ฉันจะชอบกับเขา, เพราะการที่เขามีเมีย คงไม่ทำ
ให้เขาเป็นคนคินชยลงเป็นแน่ละ.

นางสุนทรภาคณ์.

ก็ถกเถียงเจ้าคะ— สำหรับผู้ที่เป็นมิตรสหาย; แต่สำหรับผู้—เออ

—ที่จะต้องแต่งงานกับเขา, การที่เขาไม่เมียมแล้วหรือยัง คุณออกจะเป็นของ
สำคัญมากอยู่นะเจ้าคะ.

พระยาวิเศษ.

ก็น่าจะเป็นจริงอย่างหล่อนว่า; แต่— (หัวเราะ.) ฉันยังไม่เคย
นึกถึงคุณพระรามในหน้าตาอย่างเช่นที่หล่อนกล่าวนั้นเลย.

นางสุนทรภรณ์.

เจ้าคุณควรต้องคิดดูบ้างจะकिกรรมังเจ้าคะ?

พระยาวิเศษ.

เอ๊ะ! ทำไม? ก็ฉันก็เป็นผู้ชาย—และถึงแม้ฉันจะเป็นผู้หญิง
อายุของฉันก็มากเกินที่จะหวังว่า พระรามจะปรารถนาแต่งงานกับฉัน.

นางสุนทรภรณ์.

แต่เจ้าคุณมีลูกสาวไม่ใช่หรือคะ?

พระยาวิเศษ.

ฉันมีลูกสาวจริง. แล้วก็อย่างไรล่ะจะ?

นางสุนทรภรณ์.

ก็ถ้าเมื่อแม่ศรีเกิดรักใคร่กันขึ้นกับพระรามละก็ เจ้าคุณจะว่าอะไร?

พระยาวิเศษ.

ฉันระมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง !

นางสุนทรภานท์.

ก็คุณหญิงล่ะเจ้าคะ ?

พระยาวิเศษ.

ฉันเชื่อว่าแม่มา ก็คงระพอใจเหมือนกัน.

นางสุนทรภานท์.

อะไร เจ้าคุณระพอใจให้ลูกสาวมีผัวแก่เทียวหรือเจ้าคะ ?

พระยาวิเศษ.

การมีผัวแก่หรือหนุ่ม ฉันเห็นสำคัญอยู่ที่ตัวผู้หญิงเอง. ถ้าเขารัก
แล้ว ถึงระแก่ก็เท่ากับหนุ่ม, ถ้าเขาไม่รักแล้ว ถึงระหนุ่มก็เท่ากับแก่.

นางสุนทรภานท์.

ถึงแก่กว่ากันคงขี้สยบ ก็ยังไม่เป็นไรหรือเจ้าคะ ?

พระยาวิเศษ.

ฉันเข้าใจว่าเช่นนั้น; แต่อนที่จริงหล่อนควรระตอบโต้ดีกว่าฉัน,
เพราะหล่อนเป็นผู้หญิง ควรระรู้ใจผู้หญิงดีกว่าฉัน.

นางสุนทรภานท์.

ดิฉันรู้แน้อย่างหนึ่ง, คือว่าผู้ชายนะ ยิ่งแกยิ่งชอบหาเมียสาว.

พระยาวิเศษ.

(ท้าวเวระ.) ฉันทก็ไม่ติเตียนเขาในข้อนั้น, และถ้าชายอายุมาก ๆ หาหญิงสาวรักได้ ก็เป็นเคราะห์ดีอย่างยิ่งอนึ่ง.

นางสุนทรภานท์.

พสกนทรวงๆ, ถ้าเจ้าคุณได้พระรามเป็นลูกเขย เจ้าคุณระพอใจมากคะนนหรือ ?

พระยาวิเศษ.

พล่อนตามตรงๆ ฉันทก็ขอคอบตรงๆข้าง ว่าทั้งฉันและแม่มาระพอใจมาก.

นางสุนทรภานท์.

ที่จริงเจ้าคุณก็ควรนึกพอใจ, เพราะเขาเป็นคนบริบูรณ์อยู่ด้วย.

พระยาวิเศษ.

ก็จริงอยู่ในข้อนั้น, เพราะเป็นธรรมาพ่อแม่ทรกตลก ก็คงอยากให้ได้แต่ทำงานกับผู้ที่ระสามารถเลี้ยงคตลกได้โดยไม่ผิดเคือง; แต่ในส่วน

พระราม, ถึงแม้เขาจะไม่มีทางได้อย่างอื่นนอกจากเงินเดือนในตำแหน่ง
ราชการ ฉันก็ยังคงเต็มใจยกลูกสาวให้อยู่คนเดียว.

นางสุนทรภรณ์.

ถ้าเจ้าคุณพอใจเช่นนั้นแล้ว ก็เป็นการดีนะสิเจ้าคะ.

พระยาวิเศษ.

ฉันพอใจอยู่แล้ว. — เชิญหล่อนไปทางสนามหน้าเรือนเถิด.

นางสุนทรภรณ์.

ถ้าเจ้าคุณมีอะไร ก็เชิญก่อนเถอะเจ้าคะ. ก็ฉันจะพบพบกับพ่อเทพ
สักครู่หนึ่ง; ก็ฉันเห็นเขาเดินมาโน้นแล้ว.

พระยาวิเศษ.

ถ้าเช่นนั้น ฉันลาก่อน. (คำนับ นาง สุนทร ภรณ์ แล้ว เข้า โรง
ทางซ้าย.)

นางสุนทร ภรณ์.

(ร้องเรียกไปทางขวา.) พ่อเทพ! พ่อเทพ!

เทพ.

(ขานในโรง.) ขอรับ!

นางสุนทรภานท์.

มานั้เกยวเดอะ. มีธุระจะพูคะไรสักหน้อย.

(นายร้อยโท เทพ เทพโยธิน ออกทางขวา.)

เทพ.

ธุระอะไรกันขอรึบ ?

นางสุนทรภานท์.

ขอขุหรีให้พควเดอะ.

เทพ.

พุทโธ ! นั้เรียกมาขอขุหรีเท้านนแหละหรีอ ? ขุหรีเขาเลียงมี
ถมไป, จะเดินไปหีบเอาเองหน้อยไม้ได้. (ควักของขุหรีเบ็ดล้งให้
นางสุนทรภานท์.)

นางสุนทรภานท์.

(หีบขุหรีพดพดพด.) ไม้ใช่เรียกมาขอขุหรีเท้านน

คอกน้า.—ฮ้าวไหนซึกไฟละ ? (เตรียมจุดขุหรี.)

เทพ.

(ควักขีดไฟ.) ยุงพิล็ก ! (ขีดไฟจุดขุหรี.) ผนก้าล้งจะไป

เทยวหาแม่ควือขุขุเทยว.

นางสุนทรภานท์.

จะไปตีกสอยห้อยตามเขาทำไมพ่อเทพ?

เทพ.

พุทโธ! ถ้ามได้! ก็เพราะผมรักเขานะสิ.

นางสุนทรภานท์.

ก็แล้วเขารักทวหรือเปล่านั้น?

เทพ.

ซึ้งนั้นผมยังไม่แน่ใจ, แต่ผมหวังว่าคงจะไ้ทราบบนดินนอน. คุณพ่
ก็ทราบอยู่แล้วว่าหมูนอกจะมีข่าวลือกันหนาหูจนทักทว่า จะมสังครามชน
ในเร็ว ๆ นี้.

นางสุนทรภานท์.

แล้วก็อย่างไรล่ะ ?

เทพ.

ผมก็อยากจะได้รู้เสียก่อนที่จะต้องไปสงครามนะสิ ว่าผมจะมีท
หวังได้บ้างหรือไม่.

นางสุนทรภานท์.

พ่อเทพ! พลังสารนองจริงจังเทียว.

เทพ.

เอ๊ะ! นี่คุณพี่พูดอย่างไร? คุณพี่ไปริ้ความในอะไรมาหรือ? ทำไมไม่ต่อขล๊ะ? กูสิ, จะมาเก็บความนึ่งไว้เสียทำไมล่ะ? บอกผมหน่อยสิ.

นางสุนทรภานท์.

พูดกันนั้นไม่เหมาะ, เพราะคนเดินผ่านไปมารำไป. ไปหาที่รโหฐานกว่านคักกว่า, จะได้พูดกันได้สะดวก.

เทพ.

ไปสิขอรบ. ไปทางนี้เถอะ, ที่ในเรือนต้นไม้ลยคิ. (พากันเข้า
โรงทางขวา.)

(นายพันโต พระรามพลภัทร ก็ยนางสาวศรี รวิสัย เดิน
ออกมาด้วยกันจากทางซ้าย.)

พระราม.

หล่อนต้องการจะไปแห่งใดโดยจำเพาะหรือเปล่า?

๑๑

ศรี.

เปล่าคะ, เป็นแต่อยาก ออกมาให้พ้นที่คนแน่นเสียหน่อยเท่านั้น.

พระราม.

ถ้าฉะนั้น นั่งคุยกันที่นั่นสักครู่จะดีกว่าหรือไม่?

ศรี.

คะ.

พระราม.

(ยกเก้าอี้มาตั้งให้ศรีพลางพูดพลาง.) จะนั่งตรงนั้นหรือ?

(ศรีไหวแล้วนั่งเก้าอี้ที่ยกมาให้.) เจ้าคุณวิเศษออกจะช่างทำสวนที่อยู่.

ศรี.

คุณพระไม่ต้องทำไขส้อมดอกคะ.

พระราม.

ฉันไม่ได้ไขส้อมอะไรเลย.

ศรี.

คุณพระนึกว่าฉันไม่ทราบหรือ ว่าคุณพระได้มาช่วยคุณพ่อทำสวน
นเอง?

๑๒

พระราม.

จะเรียกว่าฉันมาช่วยทำส่วนน้อยอย่างไร, เมื่อความจริงเป็นแต่เพียง
ช่วยเขียนแผนผังให้หน่อยเถียวเท่านั้น.

ศรี.

คุณพระละก็ พกถ่อมตัวเช่นนเสมอ.

พระราม.

และหล่อนก็คอยแต่จะหนุนโหล่นตนตัวเกินไปอยู่เสมอ.

ศรี.

พุทโธ! คิดนหนุนคุณพระอย่างไรนก็เถียว?

พระราม.

ก็ฉันกระตักตัวทำอะไรนก็หนุน คูลหล่อนก็คอยแต่ชมว่าดีไปเสีย
ทุกสิ่งทุกอย่าง.

ศรี.

ก็จริง ๆ จะไม่ให้คิดนว่าดีอย่างไรได้? ต้องขอให้คุณพระเข้าใจว่า
คิดนเป็นคนดีที่พออะไรก็พอตรง ๆ, ใช้เล่ห์เหลี่ยมกับเขาไม่เป็นเลย, เพราะ
ฉะนั้น การที่คิดนชมคุณพระว่าดี ก็แปลว่าคิดนเห็นดีจริง ๆ.

๑๓

พระราม.

ก็เก่ง! แต่การที่หล่อนพกยของฉันทไ้ตรง ๆ เช่นนี้ เห็นจะเป็น เพราะเห็นว่าฉันทแก่แล้วละกรรมง?

ศรี.

ทำไมคะ?

พระราม.

กับคนหนุ่ม ๆ หล่อนจะพุกเช่นนี้ อาจจะทำให้เขาเข้าใจผิดไปได้.

ศรี.

เข้าใจผิดอย่างไร?

พระราม.

เข้าใจผิดคิดเห็นไปว่า หล่อน มีความ เมตตา ค่อตัวเขาโดยจำเพาะ, เพราะเป็นธรรมคาชายหนุ่ม ต้องคอยแต่ระวังอยู่เสมอว่าหญิงสาวพุกก็ ๆ กับตัว ต้องแปลว่าเขาชอบ.

ศรี.

(หัวเราะ.) ก็ฉันทจะต้องจำไว้, แล้วก็ระวังตัวไม่ชมเชยชายหนุ่ม ต่อหน้า. แต่ก็ฉันทขอดถามสักหน่อยว่า ตัวคุณพระเองนี่เรียกว่าเป็นคนแก่ หรือ?

๑๔

พระราม.

ฉันก็แก้กว่าหล่อนสียเก้ายนะแหละ.

ศรี.

แปลว่าคุณพระเห็นกลิ่นเป็นเด็กทวารกระนั้นหรือคะ?

พระราม.

ฉันก็เหมือนคนอื่นๆทั่วไป, ว่าหล่อนเป็นหญิงสาวที่สวยงามที่สุด, กตที่สุด, น่า—เอ้อ—น่าชมที่สุด ในกรุงสยาม.

ศรี.

คุณพระช่างไปเรียนพวกมาจากไหนหนอ? กลิ่นหมายถึงว่าวิสัยทวารพวกอะไรต้องพวกจริงๆ ตรงๆ ทงนน.

พระราม.

ฉันก็พวกอย่างทหารแล้ว. ฉันพวกจริงๆ ตรงๆ ตามความเห็นของฉันและของผู้อื่นโดยมาก. ไม่มีใครเคยบอกหล่อนอย่างที่คุณพูดนั้นเลยหรือ?

ศรี.

กลิ่นยังไม่เคยได้ให้โอกาสให้ผู้ใดพูดกับฉันเช่นนั้นเลย.

พระราม.

เอ๊ะ! ถ้าเช่นนั้น ฉันเห็นจะพอกเกินควรไปเสียแล้วละกระมัง?
หรือบางทีหล่อนจะให้ขอยกแก่ฉัน เพราะฉันเป็นคนแก่?

ศรี.

เอาอีกแล้ว! ถ้าคุณพระชินพุทธว่าตัวคุณพระเป็นคน แก้ออกจะกั
ก็ฉันจะต้องทำไมพุกกับคุณพระอีกที่เดียว, เพราะแกก็เบ็ดจะพุกกันอย่าง
ไรได้?

พระราม.

ฉันขอโทษ, แต่ที่ฉันว่าตัวฉันแก่ก็เพราะเห็นว่ามีคนหลายคนที่เขา
ถือว่าตัวเขาเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีอายุอ่อนกว่าฉันตั้งยี่สิบ, มีลูกมีเมียเช่น
พ่อบ้านพ่อเรือนแล้วเป็นหลายคน. แต่ฉันขอถามจริงๆ เด็ด, และขอขอยก
ในการที่พุกจริงๆ อย่างแบบทหาร, ทำไมหล่อนจึงยังคงเป็น—เออ—

ศรี.

เป็นอะไรคะ?

พระราม.

เป็นนางสาวศรีอยู่ไต่. พวกหนุ่มๆ มัวไปเหลวไหลกันเสียที่ไหน
หมก?

ศรี.

ก็ฉันจะทราบอย่างไรได้, แต่ถ้าจะให้เขาก็เห็นจะต้องเถวว่า คงพากันมัวหัดกันเต้นรำ, หรือคุยกันเต้นรำ, หรือคณาพยนตร์, หรือเที่ยวกรอผู้หญิงที่เปลือยตัวง่าย ๆ และพาไปกินข้าวต้มราชวงศ์ด้วยกันง่าย ๆ.

พระราม.

(หัวเราะ) คอยเก่งมาก. แต่อย่างที่ จะเป็นเพราะ หล่อน ไม่ให้โอกาสแก่เขาอย่างกระมัง.

ศรี.

ก็ฉันเป็นคนที่ไม่ใคร่ยอมให้ผู้ชายหนุ่ม ๆ คัสนิทมากนัก, เพราะไม่อยากจะให้เกิดความเข้าใจผิดไปต่าง ๆ นานา. ก็ฉันเป็นคนชอบ สนุก ในทางคุยกันเล่น, แต่ไม่ชอบเฟล็ด.

พระราม.

ถ้าฉันนั้น แปลว่าผู้ชายใดที่หล่อนยอมให้สนิทสนมกับตัวหล่อน ก็ต้องนับว่าเป็นคนเคราะห์ดีที่ที่สุด!—แม่ศรี, ถ้าฉันจะหวังว่าหล่อน จะนับว่าฉันเป็นผู้ที่หล่อนควรเมตตาผู้หนึ่ง จะเป็นการทะนงเกินไปไหม?

ศรี.

ก็ฉันว่าแล้วว้า ก็ฉันเป็นคนที่ถูกอะไรพวกทรง ๆ, เพราะ ฉะนั้นขอ

ตอบคุณพระอย่างตรง ๆ ว่า ดิฉันนับว่าตัวเป็นคนเคราะห์ดีอย่างยิ่งที่ไต่รู้จัก
 คุณกับคุณพระ, เพราะดิฉันเคยไต่ยินเขาเล่ากันมา มาก กว่ามาก ว่า
 คุณพระเป็นผู้ที่เกลียดชังหญิง.

พระราม.

แต่ฉันหวังใจว่าหล่อนคงจะแลเห็นแล้วละสิว่า ฉันไม่เป็น อย่างเช่น
 เขาพากันไต่ความ.

ศรี.

ดิฉันทราบแน่นอนอยู่แล้วว่าคุณพระมีความเมตตาต่อดิฉัน มากจริง ๆ,
 มากเกินกว่าที่ดิฉันควรระหวังไต่, และขอให้คุณพระเชื่อเถิดว่าดิฉันรู้สึก
 ภูมิใจเป็นที่สุด? (ยื่นมือให้พระราม.)

พระราม.

(จับมือแม่ศรีถือไว้และพูด) ฉันค้างหากควรจะเป็นผู้รู้สึก
 ภูมิใจในการที่หญิงสาวอย่างหล่อนมีความเมตตาต่อคนแก่อย่างเช่นฉัน.

ศรี.

เฮ้ออีกแล้ว! ดิฉันไต่ว่าแล้วมิใช่หรือคะ ว่าถ้าคุณพระขึ้นเรียกตัว
 เองว่าคนแก่ ดิฉันจะไม่พดก้วย?

พระราม.

ขอโทษ, ฉันลืมไป.

(พอพระรามจะยกมือแม่ศรีขึ้นจับ ก็พอนายพันตรี หลวง
ศุภศิครินทร์เดินออกมาจากทางซ้าย. หลวงศุภศิครินทร์ พอเห็นล่องคน
ที่อยู่ด้วยกันก่อนแล้วนึกซึ้งงัก, แล้วกระแอม.)

หลวงศุภศิคร.

ผมขอโทษที่มารบกวน, แต่คุณหญิงวิเศษให้ผมมาตามคุณศรี.

ศรี.

ดิฉันต้องไปฟังดูเสียหน่อยว่าคุณแม่จะต้องการอะไร. คุณพระคอยอยู่
นั้ก่อนได้ไหมคะ? หรือคุณพระจะไปอยู่ทางไหนโปรดบอก ให้ดิฉันทราบบ
ดิฉันจะได้ไปหาพบ.

พระราม.

ฉันจะคอยอยู่ที่นั่น.

ศรี.

ถ้าฉะนั้นดิฉันจะรีบไปนะคะ. (เข้าโรงทางซ้าย.)

หลวงศุภสร.

ผมอยู่คุยกับคุณพระไปพลาง เอาไหมซอรัย ?

พระราม.

คัสสิคุณหลวง. มานั่งคุยกันทางนี้เถอะ, จะได้ไม่กีดทางเขาเดิน
ไปมา.

(ทั้งสองคนไปนั่งคุยกันทางด้านซ้ายตอนหน้าแท่งเวที, มีพุ่ม
ไม้บังมิให้คนที่อยู่ตรงตอนกลางๆ เวทีแลเห็นได้.)

หลวงศุภสร.

อย่างไรซอรัย ? จะให้ผมแสดงความยินดีใ้ไ้หรือยัง ?

พระราม.

เรื่องอะไรกัน ?

หลวงศุภสร.

อะไรคุณพระช่างถามไ้ ! คุณพระมานั่งคุยอยู่กับผู้หญิงสาวที่
สวยที่สุดใ้ในกรุงเทพฯ ๗ เป็นนมเป็นนาน.

พระราม.

ก็คนอื่น ๆ ก็ไ้ไปคุยกับหล่อนข้างแล้วเหมือนกันไม่ไ้หรือ ?

หลวงศุภสร.

อ้อ, ไม่เหมือนกันเลย. หล่อนเป็นคนทีระวังทวดทัก, ไม่เคยยอมให้ชายโสดคัสนิกกับหล่อนมากเกินไปเลย และถึงระพุทจาล้อเลียนกับชายหนุ่ม ๆ ย่าง ก็มักจะเป็นในเวลาต่อหน้าคนมาก ๆ เสมอ.

พระราม.

บางทีจะเป็นเพราะ หล่อนเห็นผม เป็นเพื่อนบ้าน และเป็นคน คั่นเคยกับพ่อของหล่อนมานานละกรรมัง ?

หลวงศุภสร.

นั่นก็อาจจะเป็นได้ส่วนหนึ่ง, แต่ผมเข้าใจว่าคงจะเป็นเพราะเหตุอื่นอีกด้วย. เออ, ผมขอโทษทีระถามอะไร สักอย่างหนึ่ง ทนยว่า เป็นก็ส่วนตัวของคุณพระโดยแท้. ทำไมคุณพระจึงยังไม่ได้แต่งงาน ?

พระราม.

(หัวเราะ.) ผมจะ ตอบตรง ๆ นะ; ผมยังไม่ได้แต่งงานเพราะผมยังหาผู้หญิงทีระแต่งด้วยไม่ได้.

หลวงศุภสร.

ผมหวัง ใจ ว่าคุณพระ คงไม่ ถ้อโทษแก่ เพื่อนเก่า อย่างผม, แต่ผม

ชอกล่าวว่า ผมและคนอื่น ๆ ที่รู้จักคุ้นเคย กับคุณพระรู้สึก ประหลาดใจมาก
ทุกคน ในการที่คฤพระยังหากริยาไม่ได้.

พระราม.

เพราะเหตุไร ?

หลวงศุภคร.

เพราะคุณพระมีอะไร ๆ ทุกอย่างที่ควรจะทำให้ผู้หญิงพึงใจ, ค่อม
ทั้งรูปสมบัติ, คุณสมบัติ, โภคสมบัติ.

พระราม.

ขอผมเหลือเกินนั้ละ ! ไม่กลัวถูกหาว่า ป. จ. หรือ ?

หลวงศุภคร.

ผมจะมานั่ง ประทับ ประแง คุณพระ ทำไม ? คุณพระไม่ได้เป็นผู้
บังคับบัญชาโดยตรงของผม, และจะประสึทรีประสาทประโยชน์อะไรให้
แก่ผมโดยตรงไม่ได้เลย. ถ้าผมกล่าวสมรูปสมบัติของเจ้าคุณผู้บัญชา
การกองพลของผมฉนั้นสิ จึงจะควรกล่าวโทษผมว่า ป. จ.

พระราม.

ก็ท่านเสียหายนั้ใน ส่วนรูปสมบัติละ ?

หลวงศุภสร.

ก็ไม่เสียหายอะไร, เป็นแต่ค่าทำนโป้นคล้าย ๆ ปลาเงินปลาทอง,
 ามุกเป็นรูปเกือกบูทอเมริกัน, ปากล่างห้อยคล้าย ๆ ช้าง, แขนยาว
 ปาน ๆ หนุมนาน, และขาออกนิกหน่อย—นอกจากนั้นก็อยู่.

พระราม.

(หัวเราะ.) คุณหลวงนี่ไม่ได้การ! บกพร่องในทฤษฎีมาก;
 หรือแบบเส้นการเขาคงค้อยแต่สอกล่องให้ผู้อื่นรักษาทฤษฎี แล้ว
 ตัวเองหลวมไต่?

หลวงศุภสร.

ถ้าพูดความจริงเป็นการผิดทางทฤษฎีละก็แย่ะขอรับ! แต่ที่จริง
 ผมพอกเล่นเท่านั้น, เพราะสำหรับผู้ชาย ปรุสมบัตินี้ไม่สู้จะสำคัญนัก,
 เพราะถ้าเป็นของสำคัญแล้ว คงมีผู้ชายที่ ๆ หลายคนต้องเป็นโศก
 ตลอคชีวิต. สำหรับผู้ชาย, คุณสมบัตินี้หรือโอกสมบัตินี้เป็นเครื่องช่วย
 ให้หาเมียได้ง่ายกว่าปรุสมบัตินี้, แต่ถ้ายังมีปรุสมบัตินี้ประกอบด้วยก็ยิ่งดี.

พระราม.

ก็ถูกแล้ว.

หลวงศุภสร.

ส่วนคุณพระมีอยู่พอๆ ทั้งสามประการ, ทำไมจึงยังหาภริยาไม่ได้
ละขอรับ ?

พระราม.

ก็ผมบอกแล้วไม่ใช่หรือว่าผมยังไม่พบใครที่พอใจ. จริงอยู่ คน
โดยมากคงเห็นผมเป็นคนแปลกมรรยา, เพราะมีอายุมากดังเท่านั้นแล้ว
ควรจะได้เมียแล้วสักห้าคนเป็นอย่างน้อย, จริงไหม ?

หลวงศุภสร.

จริงขอรับ.

พระราม.

แต่ผมไม่พอใจที่ ะหาเมีย สะสมไว้ มาก ๆ อย่าง สะสม เสรของลาย
คราม หรือ เสรของมุกด์ เสรของถม, ผมจึงใคร่ขอ ๆ วิต ๆ มาจนบัดนี้.

หลวงศุภสร.

ผมหวังใจว่าคุณพระจะไม่คั่งรอคั่งงัดไปอีกนาน. ถ้าคุณพระ
ไต่กับคุณศรีละก็ ผมจะยินดีมาก.

พระราม.

ตัวแม่ศรีเขาจะเห็นเช่นนั้นหรือ ?

หลวงศุภสร.

ถ้าเขาเป็นคนฉลาดเช่นที่หมคาคคะเนละก็ คงจะนึกและรู้สึก
เป็นเกียรติยศ ในการที่คนพระเลือกตัวเขา. แต่ถ้าจะให้แน่ใจ คุณพระ
ควรจะถามตัวเจ้าหล่อนเองดีกว่า.

(นายร้อยโท เทพ เทพโยชิน, นายร้อยตรี จิต ใจกาจ,
กับนายร้อยตรี แสง เวศบุตร เดินออกมาด้วยกันจากทางซ้าย,
และมายืนคุยกันอยู่ทีกลาง ๆ เวที, ลมมืดว่าไม่แลเห็นพระราม
กับหลวงศุภสร.)

จิต.

ฉันขอถามหน่อยเถอะ ว่าทำไมแกจึงพูดขยันทันอยู่คำเดียวแต่ว่า
เคราะห์ร้าย.

แสง.

จริงนะ, ฉันก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน ว่าแกเคราะห์ร้ายอย่างไร.

เทพ.

ถ้าแกเรียกผู้หญิงอยู่คนหนึ่ง, รักรันทนแทบคลั่ง, แล้วไม่แลเห็น
หนทางที่จะไต่ผู้หญิงคนนั้น แกจะเรียกว่าเคราะห์ร้ายไหม ?

จิต.

แน่นอนละ.

แสง.

แต่ทำไมแกจึงคิดว่า ไม่แลเห็นหนทางที่จะสมภารวธนา? ก็นิ่ง
สังเกตก็เห็นเขาชอยแกอยู่นี่.

เทพ.

นี่แกพูดถึงใคร?

แสง.

ก็พูดถึงแม่โถมงามทราวมสวาทของเพื่อนนี่สิ.

จิต.

(ร้อง.) “แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสาวสะ ยกมือไหว้พระก็จะมิ
คนชม—”

เทพ.

อย่าขำกันไปหน่อยเลย! ก็นิ่งไม่สบายใจอยู่.

จิต.

ก็ยังไม่เห็นมีเหตุเพียงพอที่จะวิตกวิจารณ์อะไรเลย. เราก็นิ่งหม่ม

เขาก็ยังสาว, แล้วคงหาโอกาสไต่วันหนึ่ง.

เทพ.

โอกาสโอแกดอะไร! เจ้าหล่อนจะขาดลอยไปเสียแล้ว.

แสง.

เฮ้! ทำไม, หล่อนรักกับใครเสียแล้วหรือ?

เทพ.

หล่อนจะรักกับเขาหรือไม่รัก ก็ไม่รู้ละ แต่เจ้าคุณวิเศษแกชอช
เขา และไต่กล่าวถึง ๆ ว่าจะยกลูกสาวให้แก่เขา.

แสง.

เฮ้! อะไรจะยกให้กันง่าย ๆ รวากับเข็คกับไต่ละนั่นไต่หรือ?

จิต.

คุณมันเป็นการเกินสมัยเสียแล้วนะเพื่อน.

เทพ.

จะเกินหรือไม่เกินก็ไม่รู้ละ, แต่แกก็คิดจะทำเช่นนั้นแน่ละ.

จิต.

ก็ลูกสาวเขาจะยอมหรือ?

๒๗

เทพ.

ลูกสาวเขารักพ่อของเขามาก, เพราะฉะนั้นคงเชื่อโดยฟังคำ.

จิต.

แต่ถ้าไม่รักละก็ จะไปยอมแต่งงานด้วยอย่างไร ?

เทพ.

ประการหนึ่ง เจ้าหล่อนอาจจะรู้สึกว่าคุณจะทำให้พ่อแม่เป็นที่พอใจ, เพราะหล่อนเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่; ประการที่สอง เจ้าหล่อนยังไม่ได้รักใคร่ถึง แลกหัวใจกับใคร, เพราะฉะนั้น ก็จะไม่ใคร่รู้สึกลำบากใจอะไรนัก.

แสวง.

แต่ความลำบากมันมาตกอยู่ที่ฝ่ายเรา, จริงไหม ?

เทพ.

ก็จริงนะสิ.

จิต.

แถมใจเถอะหรือ ว่าเขาอาจจะรักแก ?

เทพ.

จะเป็นอย่างไรก็ได้; ยังไม่เคยถามเขาสักที.

เสว่ง.

ก็ทำไมไม่หาโอกาสถามคุณเสี่ยวล่ะ ?

เทพ.

มันหาไม่ได้ในะสิ. คนกันเที่ยวเดินตามเจ้าหล่อนอยู่ ออกกรอข้าง,
ยังไม่พอยเหมาะ ๆ เลยจนบ้านนี้.

เสว่ง.

ถ้าหากว่าได้มีโอกาสพบล่ะก็ แก่เห็นว่าอะไรจะพอดีสมปวารณาได้หรือ ?

เทพ.

ก็นึกเข้าใจว่าเช่นนั้นแหละ, เพราะเห็นหล่อนออกจะชอบ ๆ กันมาก
อยู่. แต่ก็นึกเชื่อว่าอย่างไร ๆ ก็นั่นก็คงจะคู่ควรกับหล่อนมากกว่าคนที่
เจ้าคุณวิเศษเลือกให้ลูกสาวนั้นแหละ.

จิต.

รู้จักตัวเขาด้วยหรือ ?

เทพ.

ไม่รู้จัก, เพราะผู้ที่เล่าข้อความให้กันฟัง เขาไม่ได้บอกชื่อว่าใคร,
เป็นแต่บอกว่าเป็นคน มั่งมี, มีทัศนคติต่อกับของเจ้าคุณวิเศษ, จึงต้อง
การจะแต่งงานกับแม่ศรีเพื่อจะได้เป็นสวรวรรณบุพผินด้วยกัน, เพราะ

ทรัพย์มฤตก คงตกเป็นของแม่ศรีหมด. เขาคิดกันอย่างรอบคอบยืดยาว
เที่ยวละ.

จิต.

ตามที่แกกล่าวนั้น ยังไม่ปรากฏเลยว่าแกคิดว่าเขาอย่างไร.

เทพ.

ถ้าจะว่ากันทางหลักฐานหรือทรัพย์สินด้วยกันก็แพเขาเป็นแน่นอน,
เพราะทรัพย์สินด้วยกันเท่ากันไม่มี; แม่แต่ที่บ้าน คุณพ่อก็เอาไปจำหน่าย
เขาไว้, และกันกับคุณพ่หาเงินใช้คอกเขยเขาก็ไม่ใคร่ทัน. แต่กันได้
เปรียบเขาในทางอายุ, เพราะฝ่ายผู้โน้นเขาแก่กว่าแม่ศรีตั้งสิบเก้าหรือ
ยี่สิบ.

แสง.

แม่ไวย? เป็นพ่อลูกกันไต่เที่ยวละ.

จิต.

แต่กันก็ไม่เห็นขัดข้อง อะไรในการที่จะแต่งงานกัน, ผู้หญิงบางคน
เขารักผู้ชายอายุมาก ๆ ก็มี.

แสง.

รักจริง ๆ นะหรือ? ไม่ใช่รักยศหรือทรัพย์สินหรือความสุขฉะฉานหรือ?

จิต.

เขารักกันจริง ๆ ก็มี, แต่อย่างที่ระไม่สู้รักกันหรอก.

แสง.

ถ้าเช่นนั้น ก็ออกจะมีความจำเป็นที่เราจะต้องรีบแย่งแม่ศรีเสียจากฝ่ายนั้น. เท่ากับช่วยให้หญิงงามพ้นจากเงอมมือของคนแก่.

จิต.

ข้อสำคัญควรต้องให้ใครรู้ว่าเจ้าหล่อนรักเราหรือไม่. ถ้าหล่อนรักเราก็ เท่ากับเรามีชัยแล้วทีเดียว, เพราะถึงหากว่าพ่อแม่จะบังคับให้แต่งงานกับใครก็ตาม แต่จะยังบังคับใจให้รักคนนั้นไม่ได้.

เทพ.

แต่ถ้าพ่อแม่บังคับตัวหล่อนให้แต่งงานกับเขาไปแล้ว, จะเป็นประโยชน์อะไรสำหรับกัน?

จิต.

ว่าแต่เขาจะบังคับเช่นนั้นแน่ละหรือ?

เทพ.

แน่. กันทรายมาจากผู้ที่ไถยินจากปากเจ้าคุณวิเศษเอง, และผู้ทะเลานกเป็นผู้ทักกันเซอถอมนทีเดียว.

แสง.

แต่อย่างไร ๆ ก็ยังไม่ควรระยอมตาย. ต้องทำความพยายามไปจนกว่าจะถึงที่สุด; ถูกไหมจิด?

จิด.

ถูก! ทำใจతోแท้ไม่ได้. มาเถอะ, เรามาช่วยกันคิดวางแผนการเข้าโจมตีต่อไปดีกว่า.

(นายทหารหนุ่มทั้งสามพากันเข้าโรงทางขวา.)

พระราม.

คุณหลวง, ว่าอย่างไร?

หลวงศุภศร.

ผมเห็นเข็นเพียง คำพูดของพวกเขาหนุ่ม ๆ คนอง, ไม่เห็นควรถือเขาเป็นอารมณ์เลยเทียว.

พระราม.

ไม่ได้คุณหลวง, เราเป็นผู้ใหญ่แล้วต้องใคร่ครวญให้ถี่หน่อย. ถ้าความเป็นจริงตามที่นายเทพกล่าวมาแล้ว, ถ้าผมจะขึ้นคงความคึกขอมแม่ศรีเป็นภริยา ก็เท่ากับตัดความสุขของคนสองคน.

หลวงศุภศร.

ผมไม่เห็นด้วยตามคุณพระเลย. เพราะในส่วนข้างนายเทพนั้นผิดอยู่

รักผู้หญิงร่วมกับคุณพระ, ไม่ใช่ว่าเขาได้มันหมายกันไว้แล้วและคุณพระ
ไปแย่งผู้หญิงของเขา. การต่างคนต่างรักผู้หญิงคนเดียวเช่นนี้ เมื่อ
ใครเป็นคนดี คนนั้นก็จะต้องได้สัมปรารภานา.

พระราม.

ก็ส่วนผู้หญิงล่ะ?

หลวงศุภคร.

ส่วนผู้หญิงก็เสียว่าเรายังไม่รู้แน่ละว่ารักฝ่ายใด; บางทีจะยังไม่ได้
ตกลงในใจของตนเองว่ารักใคร่ก็เป็นได้

พระราม.

ถ้าต่างว่าหล่อนยังไม่ใคร่รักใคร่แน่นอนทั้งสองฝ่าย, แล้วถ้าทั้ง
สองฝ่ายมีน้ำหนักเท่า ๆ กันล่ะก็ หล่อนจะเลือกฝ่ายไหน?

หลวงศุภคร.

ตอบไม่ถูก.

พระราม.

ผมคิดว่าหล่อนคงจะสมัครข้างคนหนุ่มมากกว่า. แต่ฉันเฝ้าอยู่ฝ่ายผม
ได้เปรียบที่เป็นคนมีทรัพย์, พ่อของหล่อนจึงต้องการให้หล่อนแต่งงานกับ
ผมมากกว่า, เพราะเป็นธรรมดาพ่อต้องอยากให้ลูกสาว ได้ผัวที่มีทรัพย์,
จะได้ไม่เป็นทวง.

หลวงศุภคร.

ขออนุญาตจริงอยู่ขอรับ, แต่ผมยังไม่ยอมเชื่อว่าคนอย่างคุณศรีจะยอมให้พ่อบังคับให้แต่งงานกับใคร ๆ ได้ตามใจเช่นนั้น.

พระราม.

อย่างไร ๆ ก็ดี, การที่ผมจะมาเป็นคู่แข่งแย่งผู้หญิงกับนายทหารผู้น้อย ในวัง คับขันของผมนั้น คุณเห็น การเอาเปรียบอย่าง ไม่มั่งคั่งเลย. อย่างไรก็ตาม ผมต้องให้โอกาสแก่เขาให้เต็มที่; ต่อเมื่อเห็นปรากฏชัดแล้วว่าแม่ศรีไม่รักนายเทพเป็นแน่นอน ผมจึงจะสิ้นความระหัดระหิง.

หลวงศุภคร.

ผมขอกล่าวตรง ๆ ว่าหากันที่จะคิดอย่างคุณพระนั้โดยยากนัก. ในการหาคุณ ผมไม่เห็นควรที่จะลดข้อให้แก่ใครทั้งหมด.

พระราม.

การหาคุณก็เหมือนการสู้ศึก, คือคนสู้รบต้องสงวนศักดิ์, ต้องไม่ใช่ถ้อยบายหรือเอาเปรียบอย่างที่ตนเองจะต้องรู้สึกละอายแก่ใจ.

หลวงศุภคร.

ก็ถูกละขอรับ; แต่คนทมิฬความเห็นเช่นคุณพระมีน้อยนัก, เพราะฉะนั้น ผมเกรงว่าความดีของคุณพระเองแหละ จะทำให้คุณพระต้องไร้ความสุข.

พระราม.

ถึงผมเองจะไร้ความสุขก็ตาม, แต่ถ้าผมช่วยให้แม่ศรีผู้รักผมรักยิ่งกว่าชีวิตได้มีความสุขแล้ว ผมก็จะเป็นที่พอใจ. ถ้าคุณหลวงรักผมสักก็ ขอให้ผมดำเนินอธิบายของผมตามที่ผมเห็นควรเถิด.

หลวงศุภสร.

เมื่อคุณพระได้ตกลงใจเสียเช่นนั้นแล้ว ผมจะคัดค้านอย่างไรได้, แต่ขอให้คุณพระจำไว้ว่า ผมไม่เห็นภัยเลยในการที่คุณพระจะยอมเสียสละเช่นนั้น, และไม่เชื่อเลยว่าผู้ใดจะริบความเสียสละจะรู้สึกบุญคุณของคุณพระ.

พระราม.

ก็ช่างเถิดคุณหลวง; ผมต้องการความโล่งใจของผมเองเท่านั้น. ผมขอโทษคุณหลวงนะ, แต่ผมมีภาระต้องพบกับเพื่อนเก่าของผมคนหนึ่ง, ที่ผมเห็นเกินมาทางโน้นแล้ว. (ซีไปทางขวา.)

หลวงศุภสร.

(แลไปข้างขวา, แล้วจึงพูด.) แน่ทีเดียว, ผมไม่อยู่ก็คางขา—เออ, คุณพระทรายแล้วไม่ใช่หรือว่าแม่กหลายคนนั้น เขาได้เคยคุยอวดกับเพื่อนฝูงของเขาว่าเขาจะ—เออ—จะแต่งงานกับคุณพระ.

พระราม.

ผมได้เคยฟังเขาโงะ ๆ กันอยู่, แต่ไม่ได้ถือเอาเป็นอารมณ์, เพราะ
เป็นสิ่งที่ไม่มีมูลความจริงอยู่เลย. ผมฟังจะมารู้สึกขุ่นเคืองตนเอง ว่าคำลือ
สนอหารที่จะเป็นเครื่องช่วยในทางดำเนินอธิบายของผม.

หลวงศุภคร.

ผมเห็นจะไม่จำเป็นต้องเตือนคุณพระกระมังว่าอย่าให้หลวมตัวเข้าไป
มากนัก, เพราะแม่กุหลายคนนั้นเขาออกจะเก่งมากอยู่

พระราม.

คุณหลวงไม่ต้องวิตกเลย. ผมรู้จักเขาคดีทีเดียว, เพราะฉะนั้นคงไม่
ตกหลุมพรางของเขา.

หลวงศุภคร.

ถ้าเช่นนั้นผมลาก่อน. (เข้าโรงทางซ้าย.)

(นางกุหลาย ลุ่่นทรภานท์ ออกทางขวา.)

นางสุนทรภานท์.

อ้าว ! คุณพระอยู่นี่เองแหละหรือคะ ? ดิฉันหมายความว่าจะไปคุย อยู่
กับแม่สาว ๆ.

พระราม.

ก็พวกหนุ่ม ๆ นั้นสิคะ ควรคุยกับพวก สาว ๆ. นี่หล่อนจะ ไปข้าง
ไหนคะ ?

นางสุนทรภานท์.

คิดนึกก็เที่ยวเดินแกว่ง ๆ ไปกระนั้นเองแหละคะ. คือนั่งเป็นงานของพวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ, แม้ม่ายอย่างคิดนึกเข้าทำกับเขาไม่ใคร่ถูก.

พระราม.

ถ้ากระนั้น นั่งคุยกับฉันทีนก่อนได้ไหมล่ะ ?

นางสุนทรภานท์.

ทำไมคุณพระต้องถามเช่นนั้น ?

พระราม.

ฉันเกรงหล่อนจะเบื่อนะดี. (ยกเก้าอี้ให้.) เชิญนั่งสิล่ะ.

นางสุนทรภานท์.

(นั่งแล้วพูด.) อะไรได้เจ้าคะ. คนแก่อย่างคิดนึกยังหาคนอยากพูดควยยากอยู่.

พระราม.

หล่อนน่าจะแก่แล้วหรือ ? ถ้าเช่นนั้นฉันมีหง่าเหงอกหรือ ?

นางสุนทรภานท์.

อะไรได้ค่ะ ! คุณพระน่าจะหรือแก่ ? จะตายจริง !

พระราม.

ฉันแก่กว่าหล่อนทั้งสี่สองสี่สามขี้ไม่ใช่หรือ?

นางสุนทรภาคณเฑาะว์.

อัย, ผู้ชายแก่ช้ำออกจะตายไป; ผู้หญิงนะสิเจ้าคะแก่เร็ว.

พระราม.

แต่ขี้ฉันไม่จริงในส่วนตัวหล่อน.

นางสุนทรภาคณเฑาะว์.

คุณพระนี่ช่างพุกขอกเก่งจริงๆ! เช่นนี้ไม่ให้คิดฉันนึกเคืองอยู่อย่างไร
ในการที่คุณพระไม่ใคร่จะไปมาหาสู่คิดฉันบ่อยๆ

พระราม.

ฉันต้องขอโทษที่ไม่ใคร่ได้ไปเยี่ยม, แต่ฉันมีธุระมากจริงๆ, ไม่ใคร่
ว่างเลย. หมูนายท่านออกจะกวักแจอยู่ด้วย.

นางสุนทรภาคณเฑาะว์.

คิดฉันทราบแล้วว่าคุณพระติดราชการอยู่มาก; แต่คิดฉันเข้าใจว่าคง
จะติดธุระส่วนตัวอยู่มากด้วย. (หัวเราะ.) แต่คิดฉันก็ไม่ติดคุณพระคอกคะ,
เพราะเป็นธรรมดาแม่ฝ่ายต้องแพ้เปรียบหญิงสาว.

พระราม.

ส่วนฉันเคยแต่ไต่ย็นเขากล่าวตรงกันข้าม, ว่าแม่มีอายุมากหาสามี
ง่ายกว่าหญิงสาว, และฉันมาแลดูแม่ก็หลายเข้าแล้วฉันก็ออกจะเห็นๆ
ก็ยว่าน่าจะจริง. (ยกเก้าอี้เขาไปนั่งเคียง.)

นางสุนทรภานท์.

อยู่คุณพระนข้างพุทออกอย่างนี้, น่าประหลาดทำไมยังคงเป็น
โสดอยู่?

พระราม.

ก็เป็นเพราะยังหาหญิงที่ท้องใจไม่ได้ล่ะสิ.

(นางสาวศรี รวิสัย กับพระยาวิเศษรวิสัย เดินออกมาจาก
ทางซ้าย, เห็นสองคนนั่งพูดกันก็ชะงัก, และหยุดยืนอยู่ในที่ซึ่งนาง
สุนทรภานท์ไม่เห็น. แม่ศรีแลแดงกิริยาอาการตะลึง, และพระยา
วิเศษแลดูอย่างไม่วุ่นวาย.)

นางสุนทรภานท์.

ทำไมคุณพระพุทเช่นนั้น? ถ้าจะว่ายังไม่ไต่ท้องใจหาจะถูกมากกว่า
ว่ายังหาไม่ได้ กระมังคะ?

พระราม.

ในโลกนี้หรือจะหาอย่างแม่กุหลายไถ่กาย ๆ? (มือท้าวหลังเกา.)

นางสุนทรภาคณ์.

(ท้าวเวลาดัดจรีตุ.) อ้อ! คุณพระน้แหละพุกเหลือเกินน้ก.

พระราม.

ไม่เหลือเกินเลย! พุกจริงๆ จะว่าเหลือเกินอย่างไร?

(พระยาวิเศษเห็นท่าไม่เข้าที่จึงกระแอมขึ้น. นางสุนทรภาคณ์
กับพระรามจึงเหลียวไปเห็นแล้วลุกขึ้นยืนทั้งสองคน.)

พระยาวิเศษ.

แม่กุหลาย, ฉันเที่ยวตามหาหล่อนอยู่นาน. ของว่างพร้อมแล้ว,
เชิญไปรับประทานเถิดจ้ะ.

นางสุนทรภาคณ์.

เจ้าคะ, คิดฉันก็นก ๆ อยู่แล้วว่าจะไป, แต่คุณพระท่านชวนคุยเสีย.

พระราม.

จริงซอรับ. เป็นความผิดของผมเอง.

พระยาวิเศษ.

ก็ช่างเถิดซอรับ, เชิญเถิดแม่กุหลาย.

(พระยาวีรชัยพานางสุนทรภักททำเข้าโรงทางซ้าย.)

พระราม.

แม่ศรีจะ; ยังไม่ไปหรือ?

ศรี.

เชิญคุณพระเอกเจ้าค่ะ.

พระราม.

ก็หลอนไม่ไปควยหรือจะ?

ศรี.

ก็ฉันต้องขอตัวทเจ้าค่ะ — ก็ฉัน — ก็ฉันไม่สบาย.

(พระรามตั้งท่าเหมือนจะพูดอะไรต่ออีก, แต่กลับใจไม่พูด,

ค้ำับแม่ศรี, แล้วเดินเข้าโรงไปทางซ้าย. แม่ศรีค่อยๆเดินไป

นั่งเก้าอี้กลางโรง, ท่าทางตะลึง. อีกครู่หนึ่งคุณหญิงวิเศษวรวิสัย

ออกมาทางซ้าย, ตรงไปหาลูกสาว.)

คุณหญิงวิเศษ.

แม่หนู, ทำไมไม่เข้าไปกินของว่างล่ะ? เขา คอย จะ ค้ม ให้พร

ลูกอยู่แฉะ.

๕๑

ศรี.

คิดนขอตัวเสียทีเถิกคุณแม่. คิดนไม่สบาย.

คุณหญิงวิเศษ.

เป็นไรไปลูก? ปวดหัวหรือ?

ศรี.

เปล่าคะ.

คุณหญิงวิเศษ.

ก็เป็นอะไรไปล่ะ?

ศรี.

คิดนไม่สบาย.

คุณหญิงวิเศษ.

กรรม, กรรมจริง ๆ ละ. วันนี้เป็นวันเกิดของลูก, ทั้งพ่อทั้งแม่
อยากให้คุณมีความสุขสนุกสบายที่สุด.

ศรี.

คะ, คิดนทราญแล้ว, แต่คิดน — คิดนเป็นคนอาภพ. (ขยับตา
กลืนน้ำตา.)

คุณหญิงวิเศษ.

แม่หนูมีความทุกข์อะไรบอกให้แม่ทราบหน่อยไม่ได้หรือ ?

ศรี.

ดิฉันจะบอกอย่างไรลูก.

คุณหญิงวิเศษ.

(แลดูตาลูกสาวครุ่นหนึ่งแล้วจึงพูด.) ลูกมีความเสียใจอะไรอย่าง
หนึ่ง; แม่แลเห็นได้ในตาของลูก. บอกแม่เถิด.

ศรี.

จริงคะ, คุณแม่, ดิฉันมีความเสียใจที่เข้าใจผิดอย่างมากมาย,
มัวผ่านไปเหมือนนกขบขัน, ฟังจะมารู้สึกตัวทีหลังเอง. โอ๊ย ! ดิฉันทน
ไม่ไหวแล้ว ! (ซบหน้ากับอกแม่, ร้องไห้.)

ปิดม่าน

๘๘ องกท ๒

ฉาก : ห้องรับแขกในสโมสรนายทหารกรมทหารบกชายที่ ๒๒.

เป็นเวลาบ่าย. ห้องนี้จัดเป็นห้องรับแขก. มีโต๊ะเก้าอี้ตั้งตาม
สมควร, มีโต๊ะเขียนหนังสือตั้งอยู่ที่ใกล้หน้าต่างทางฝาด้านหลัง. มี
ประตูเข้าออกได้ทางซ้ายและขวา, ด้านหลังมีแต่หน้าต่าง, นอก
หน้าต่างออกไปเห็นโรงทหาร.

(เมื่อเปิดม่าน, นายร้อยโท เทพ เทพโยธิน นั่งเขียน
หนังสืออยู่ที่โต๊ะเขียนหนังสือ. ลักครุหนึ่งนายร้อยตรี จิต ใจกาจ
จึงออกทางประตูขวา.)

จิต.

เทพ, นั่นแกทำอะไรอยู่?

เทพ.

ก็เขียนหนังสือนะสิ. ทำไมทำไมไม่ใช้อย่าง?

จิต.

พวกควยๆก็คั่งชุกกันควย. นี่จะมาบอกข่าวอะไรสักอย่าง เทยวะนะ.

เทพ.

ถ้าอ้ายข่าวนั้นนะเหลวตามเคยของแกละก็ ช่างเดอะ, ไม่ต้องบอก
ฉันก็ไม่ตรอมใจตาย. (ก้มหน้าเขียนหนังสือต่อไป)

๔๔

จิต.

นั่นแกส่งเมืองหรือ?

เทพ.

บ้า! อย่ากวณฉินหน่อยเลย.

จิต.

แกเขียนหนังสือถึงน้องชายด้วยหรือเปล่า?

เทพ.

เขียน.

จิต.

เขียนลาหรือ?

เทพ.

ก็อย่างนั้นนะสิ. แต่พ่อคุณเถอะ, อย่ากวณฉินหน่อยเลย; คุณต้องรีบๆ เขียนจกหมายให้แล้ว.

จิต.

ส่วนฉะบยที่จะเขียนถึงน้องนะ จกเสียดก็ได้.

เทพ.

เอ๊ะ! ทำไม?

จิต.

เพราะน้องของแกมาทนมอครุ่หนังสือเอง.

เทพ.

อะไร? พ่อเทียบมานี้แล้วหรือ (ลูกมาจากโต๊ะเขียนหนังสือ.)

ทำไมหลุมมาได้? หมายถึงอยู่ราชบุรี. นี่แกพูดจริงๆหรือ? ไม่ใช่หลอก
กันเล่นนะ.

จิต.

หลุมอะไร. แสงกำลังพามาแล้ว.

(นายร้อยตรี แสง เวศบุตร พานายดาบเทียบ เทพโยน

ออกมาทางประตูซ้าย.)

เทพ.

พ่อเทียบ! พัดใจจริงๆที่ได้มาพยกกัน! (จับมือกัน.) แล้วกัน
อย่างไรจึงได้มาแต่งตัวเป็นนายดาบเช่นนั้น, และทำไมได้มา?

เทียบ.

ผมได้เล่ามาให้คุณฟังแล้ว ว่าพวกเสื่อย้ายได้สมัครกันหลายคน,
มากมายจนเขารับไม่ไหว. ผมเลื้อยเคาะระหัด, ได้เคยเข้ามาเรียนที่
โรงเรียนฝึกหัดนายหมวดมีประกาศนียบัตรเป็นพระยานแสดงความรู้, เขาจึง
ได้รับเข้าสมทบทหารมหาด. แล้วต่อมากระทรวงกลาโหมมีคำสั่ง ออก

ไปให้กรรมการสอบไล่วิชานายคายน เพื่อเตรียมไว้เป็นผู้บังคับหมวดใน
กรมกองที่จะเรียกคนระดมชนใหม่, ผมก็ได้ลงชื่อเข้าสอบไล่กับเขาด้วย
คนหนึ่ง.

เทพ.

แล้วก็ได้สอบไล่ได้หรือไม่?

เทียบ.

เขารู้ว่าผมไม่ต้องสอบไล่, เพราะมีประกาศนียบัตรนายหมวดเสื่อยา
อยู่แล้ว, จึงให้ทดลองทำการในหน้าที่ผู้บังคับหมวดคนที่เคยว. ครั้นเมื่อ
วานเอง ได้รับคำสั่งให้ย้ายมาประจำกรมทหารบกที่ ๒๒, ผมก็เข้า
มาวนน, อยเรื่องกัน.

เทพ.

พยานดีมากที่พอเทียบได้มาอยู่ร่วมกรมกัน.

จิต.

เสื่อยาอันมีอาณาเขตหรือ, คุณเทียบ?

เทียบ.

ก็เห็นจะเป็นบ้างซอริ. แต่ท่านผู้บัญชาการท่านได้พูดจาขแรงมาก
มาย, กล่าวว่่าทุก ๆ คนจะมุ่งทำหน้าที่อย่างเดียวกันทั้งหมดไม่ได้; บาง

คนกมหน้าทีไปรษย์เงินหน้ากขาศัก, ขางคนกมหน้าทีตองอยู่รักษา
ความสงขรบายคายภายใน, นัว่าทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองเหมือน
กัน.

เทพ.

ถูกทีเคียว. ที่ริงการมีคณะเสื่อบ้านมีประโยชน์มากริงๆ, เป็น
เครื่องสอนคนให้รู้จักกนถงหน้าทีลูกผู้ชาย, นำปลื้มใจริงๆ.

จิต.

ไม่ใช่แต่สอนให้ผู้ชายรู้สึกเช่นนั้นละเพอน, ถึงผู้หญิงก็ไ้รับ
ความเตอนใจมากเหมือนกัน. คแต่พจนทนของฉนสิ ยังออกสำที่ไปสมัคร
เป็นนางพยาบาลกับเขาค้วยเหมือนกัน.

แสวง.

(ออกห่าง.) อ้อ! นัคุณจันทน์ไปสมัครเป็นนางพยาบาลแล้วหรือ?
ฉนไม่ยกทราบคอก.

จิต.

เข่าว่าเขาเป็นลกทหาร, เมื่อจะไปสนามรบไม่ไ้ในหน้าทีทหาร
ก็ขอไปหน้าทีนางพยาบาล.

แสวง.

แหม! เมื่อฉนทราบเช่นนี้แล้ว ไม่รู้สึกกลัวการคองเจ็เลย.

จิต.

อ้อ! ลืมไป. ฟันทนสั่งให้บอกแกว่า เขาขอยใจที่ แก ได้เขียนจดหมายไปลาเขา, แต่เพราะเหตุที่ตัวเขาเองก็คงจะได้ออกไปสนามรบเหมือนกัน เขาจึงขอส่งหนังสือถานคน. (หัวเราะ.) เทพ แก เคยรู้หรือว่าแสงเป็นเจ้าชกเจ้ากลอน?

เทพ.

เปล่า, ไม่รู้เลย.

แสง.

พุกบ้าไปไหนจิต! เขาจดหมายของกนคนมา.

เทพ.

เขียนหนังสือเป็นเพลงยาวไปถึงแม่จันทนควยหรือ?

จิต.

เขียนสิ. (ควักจดหมายจากกระเป๋า.) อ่านให้เทพฟังได้ไหม?

แสง.

(แย่งจดหมายไปจากจิต.) ไม่ได้น่า!

จิต.

กนจำได้ขงนิกหน้อย. เริ่มต้นว่า “โอจันทนจำ ฉันลาไปรบศึก คงคิดถึงพิลึกไม่แกล้งว่า—” (เทพก็ยเทียบหัวเราะ.)

แสง.

จิตนแก่อะไรหรือ? ขั้พลก. แล้วเทพก็พลอยข้ไปด้วยได้. แถ
เองก็กำลังเขียนจดหมายลาผู้หญิงเหมือนกันไม่ใช่หรือ?

เทพ.

ถึงกันจะเขียน ก็ไม่ได้เขียนเป็นเพลงยาว.

จิต.

พอก! อย่าทะเลาะกันในเรื่องที่เป็นเหมือนกัน.

เทพ.

เฮอ, พ่อเทียบไปรายงานตัวแก่ผู้บังคับการแล้วหรือ?

เทียบ.

รายงานแล้วขอรับ.

เทพ.

मतพกแล้วหรือ?

เทียบ.

ผมมักจะขออาศัยอยู่กับคุณพ่, คงไม่กั้นการอะไร, เพราะ อยู่
คนเดียวหรือสองคนเท่านั้น.

๕๐

เทพ.

ก็แล้ว. ให้เขาขนของไปสิ.

เทียบ.

ผมให้ขนไปแล้ว.

(นายพันโท พระรามพลภัทร ออกทางประตูซ้าย.)

พระราม.

อ้อ, คุณเทพ, ฉันอยากพบพอกกับคุณสักหน่อยด้วยกิจธุระส่วนตัว. คุณจิต, วานขอเขาให้จัดการหานาซาไว่เลี้ยงสักหน่อยเถอะ. ประเคี้ยว
จะมีแขกมา

จิต.

ขอรับ. (เข้าโรงทางประตูขวา.)

พระราม.

คุณเทียบ, ฉันยินดีมากที่คุณได้มาเป็นนายทหารอยู่ในกรม ของ
ฉัน, และฉันหวังใจว่าคุณคงจะแสดงตน ให้ปรากฏว่าเป็นนายทหารที่
เหมือนพี่ชาย.

เทียบ.

ผมจะตั้งใจปฏิบัติราชการ โดยเต็มสติกำลัง และ ความสามารถ
ของผม.

พระราม.

ดีแล้ว. คุณออกไปคอยอยู่ที่หน้าสโมสรหน่อยเถิด, ถ้าพี่สาวของคุณมาละก็ ขอให้ชวนคุยไว้สักครู่หนึ่ง จนกว่าฉันจะพบกับพี่ชายของคุณเสร็จธุระ.

เทียบ.

ขอรับ. (เทียบกับแสงเข้าโรงทางประตูซ้าย.)

พระราม.

คุณเทพ, ฉันจะขอพบกับคุณโดยตรงๆ อย่างผู้ใหญ่ละนะ. (นัง.)

เทพ.

ขอรับ.

พระราม.

เวลานี้เราก็ควรจะ ต้อง ไป สนามรบ อยู่แล้ว, เราเป็นทหาร ต้อง เตรียมตัวพร้อมอยู่ว่าอาจจะเป็นอันตรายในทริขไค, เพราะฉะนั้น ก็ ธุระใดๆ ส่วนตัวเรา ก็ไม่ควรจะทิ้งให้จริงจังไว้, จะเป็นความลำบากแก่ผู้ที่ต้องอยู่ข้างหลัง. ถูกไหม?

เทพ.

ถูกขอรับ.

พระราม.

คุณยังมีการไม่เรียบร้อยอยู่ในส่วนทรัพย์สินสมบัติไม่ใช่หรือ ?

เทพ.

จริงขอรับ, เมื่อคุณพ่อของผมตาย ผมได้รวบรวมทุกหนี้สินของท่านไว้มาก. ผมก็พยายามได้พยายามที่จะจัดการ ปลดเปลื้องหนี้สินเหล่านั้นมานานแล้ว, แต่ก็ยังไม่เป็นผลเท่าใดนัก, เพราะทั้งทีคนและตกแถวก็จำนำเขาไว้ทั้งนั้น.

พระราม.

ฉันทราบแล้วว่าที่คุณได้ตั้งใจที่สุด, และฉันก็รู้สึกพอใจว่าคุณเป็นนายทหารที่คนหนึ่ง, เพราะฉะนั้น ฉันจึงอยากจะช่วยหาหนทางให้คุณ.

เทพ.

คุณพระมีความกรุณาต่อผมเหลือเกินอยู่แล้ว, ผมจะขอบคุณคุณพระอีกไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่ง.

พระราม.

ช้าก่อน! ฟังฉันพูดให้ตลอดก่อน. ฉันเป็นคนที่มีความคิดอย่างเก่า, รู้สึกว่านายทหารทุกคนในกรมของฉันเหมือนลูก, และจำเป็นที่จะต้องช่วยอนุเคราะห์มากที่สุดที่จะทำได้. ในเวลานี้ เราจะต้องไปทำการ

ในหน้าที่ของเรา, ไม่ควรจะมีอะไรที่ทำให้ต้องเป็นห่วงในใจเลย. อีกประการหนึ่ง ฉันได้ทราบเค้าอยู่ว่าคุณมีความรักผู้หญิงอยู่คนหนึ่ง, แต่ไม่กล้าพูดหาขอ, จริงไหม?

เทพ.

จริงขอรับ. เมื่อก่อนฉันรุ่งเรืองอยู่ผมก็ไม่กล้าขอ.

พระราม.

นั่นแหละ ทำให้ฉันรักน้ำใจคุณมาก, เห็นเป็นคนที่ดีจริงตรงจริง ๆ. ด้วยเหตุทั้งสองประการที่กล่าวมาแล้ว ฉันจึงต้องการจะช่วยเหลือปลดเปลื้องความเดือดร้อนของคุณ. ฉันได้สืบสวนได้แล้ว, ได้ความว่าที่ดินและคอกแถวของคุณได้จำหน่ายไว้เป็นเงินหกหมื่นห้าพันบาท, ถูกไหม?

เทพ.

ถูกขอรับ.

พระราม.

(ควักใบสั่งจ่ายจากกระเป๋า.) ฉันได้เขียน ใบสั่งจ่ายมาไว้แล้วเป็นจำนวนเจ็ดหมื่นบาทถ้วน, ซึ่งฉันขอให้คุณรับเอาไปใช้ถอนจำหน่ายและเสียคอกเขียงข้างเขาอยู่. (ยื่นใบสั่งจ่ายให้เทพ.)

เทพ.

คุณพระขอรับ, ผมไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไรให้เพียงพอที่จะแสดงความ

รู้สึกขุญคุณของคุณพระ, แต่ผมจะรับความบริจาคนั้นมากมายเช่นนั้น
ไม่ได้, แม้จากคุณพระผู้มขุญคุณเป็นเหลือล้น.

พระราม.

ใครบอกว่าฉันบริจาค? ฉันให้ค้คุณก้เงินรายนทางทาก. ฉันขอ
แต่เพียง ให้ค้คุณย้ายมา เป็นลูกหนของฉนแทนน. การทย้ายมาเป็นลูก
หนของฉนคงจะค้อยทุเลากว่าคองอยู่ตามเกิม, เพราะประการหนึ่ เรา
เป็นกันเอง, ฉนคงไม่เร้งรักอะไรคณ, และคณจะ ไซค้ฉนให้ไ้เมือ
ไรก้ไซ้เมือนน; อีประการหนึ่ ฉนไม่ต้อการอะไรเป็นประกัน, และจะ
คิคคอกเบียรอยละสองค้อบ.

เทพ.

น้กเกอยเท่ากัให้เปล้าๆ อยู่แล้วขอรับ.

พระราม.

รับกรับเจิกน่า. ออย่าโยกโยน้กเลย.

เทพ.

(ไหว้และรับใบสั่งจ่าย.) ผมจะถือเป็นอย่างอื่นไม่ไ้ได้นอกจากว่า
เป็นขุญคุณค้คุณอย่างหนึ่ เพ่มขนในขุญคุณ ฉนล้น เหลือทคณ พระค้มี
อยู่แล้วแก่ค้ผม, และถ้าผมไม่ตายเสียในเร็ววันนั้ ผมจะพวยยาม
สมนาคุณจนสูก้าล้งและความสามารถ.

พระราม.

(ตบไหล่เทพ.) ก็แล้ว! ก็แล้ว! ฉันเชื่อว่าคุณคงจะตั้งใจ
สมนาคุณของฉัน โดยช่วยรักษาเกียรติคุณของกรมทหารที่เราไว้กันอย่างยิ่ง.

เทพ.

ในโลกนี้ ผมยังไม่เคยรู้จักใครที่ใจก็เหมือนคุณพระเลย.

พระราม.

ถ้าคุณรู้เหตุการณ์ตลอด คุณก็คงจะเข้าใจได้ว่า ความใจดีของ
ฉันครั้งนี้ มีความเห็นแก่ตัวระคนอยู่มาก.

เทพ.

ขอรับประทานโทษเถิดขอรับ, แต่ผมยังไม่ใคร่จะเชื่อเลยว่าเป็น
เช่นนั้น, เพราะผมเห็นคุณพระเป็นผู้ที่เห็นแก่ตนน้อยที่สุด.

พระราม.

แต่ในการที่ช่วยคุณครั้งนี้ มีการเห็นแก่ตัวระคนอยู่มาก, เพราะใน
การที่ช่วยนั้น ฉันคำนึงถึงความสุขของคนอีกคนหนึ่งด้วยนอกจากตัวคุณ.
(ลุกขึ้นไปยืนเขียนหน้าต่าง.)

เทพ.

ผู้ที่คุณพระกล่าวถึงนั้นจะเป็นผู้ใดก็ตาม, แต่ผมเกือบจะพบแทน
เขาไปว่า เขาก็คงจะรู้สึกขงคุณอนันต์ที่คุณพระได้กระทำแก่เขา.

๕๗

แจ่ม.

ยกของออกมามัน.

(พลทหารจ่า, คนใช้สโมล, ยกเครื่องน้ำชาออกมาทาง
ประตูขวา, และนายสิบโท แจ่ม กับพลทหารจ่าช่วยกันจัดโต๊ะ
น้ำชาพลาด, พัดกันพลาด.)

จ่า.

หมื่นผู้บังคับการช่างมีแขกมาเยี่ยมบ่อยจริงนะ.

แจ่ม.

ก็แล้วอย่างไรล่ะ?

จ่า.

ก็เราก็ก่อนนะสิ.

แจ่ม.

อ้อ! แกเห็นเห็นอัยกันไปงั้นหรือ? กลับไปประจำกองเสียอีก
แล้วกัน.

จ่า.

เปล่าหน้า! พวกเล่นต่างหาก. ที่จริงอยู่สโมลสวนตเขาหรือ. ได้เห็น
คนต่าง ๆ แล้วผู้หญิงสวย ๆ.

๕๘

แจ่ม.

เอ็งนะ อัยย่ะทะเลถึงเกินตัวไปหน่อยเลย.

จาง.

ทะเลถึงอย่างไร ?

แจ่ม.

เอ็งเป็นไพร่ ไม่ควรจะไปยุ่งกับพวกคุณๆ ผู้หญิงที่เป็นญาติพี่น้อง
ของคุณนายทหาร.

จาง.

พุทโธ ! มันยังไม่ไต่ตงใจพวกคุณๆ เหล่านั้นเลย. มันถึง
พวกที่ตามหลังเขามาต่างหาก.

แจ่ม.

งั้นก็แล้วไปนะสิ.

จาง.

แล้วมันจะตกลงคนไหนกันแน่ ?

แจ่ม.

ใครตกลงกับใคร ?

จาง.

ผู้บังคับการนะสิ.

แจ่ม.

ทำไม ?

จาง.

ระทดลงกับคุณๆหลายหรือกับคุณศรี ?

แจ่ม.

บ๊วย ! คุณศรีเป็นชนของคุณเทพต่างหาก

จาง.

แน่หรือ ? กันไต่ยืนยันว่าชอบกับท่านผู้บังคับการแหละมาก.

แจ่ม.

ชอบกันอย่างเต็มที่กับผู้ใหญ่, อย่างอาภัพหลานสืไปอยู่. ผู้บังคับการกับเจ้าคุณวิเศษเขาชอบพอสนิทสนมกันมานานแล้ว.

จาง.

แต่ถ้าผู้บังคับการไต่กับคุณศรี จะเหมาะกว่าไต่กับคุณๆหลาย.

แจ่ม.

ทำไม ?

จาง.

เพราะกันไม่ชอบท่าทางคุณๆหลาย. หน้าตาสมจะคุณๆใช้เก่ง.

๖๐

แจ้ง.

ช่างสังเกตจริงนะเอ็งนี่.

แจ้ง.

แน่ละ. ใครๆชมกันมานานก็ละว่าตากันไว้นัก.

(นางกุหลาบ สุนทรภรณ์, นายร้อยโท เทพ เทพโยธิน,
กับนายดาบ เทียบ เทพโยธิน ออกทางประตูซ้าย.)

เทพ.

อ้อ, เขารักน้ำชาในนี้; ^{^^^} คัดเคี้ยว, เราคอยอยู่ในน้ก่อนก็ได้.

นางสุนทรภรณ์.

(พูดกับแจ้ง.) นี่แน่ะ, แยกไปเตรียมชงน้ำชาไว้ให้พร้อมก่อน,
พอเรียกให้ได้นะ. (นง.)

แจ้ง.

ขอรับ. (แลดูตากันกับแจ้ง.)

นางสุนทรภรณ์.

ออกไปคอยอยู่ทางห้องในโน้นสิ.

แจ้ง.

ขอรับ. (พะยักหน้าช้อนจางเข้าโรงไปด้วยกันทางประตูขวา.)

เทพ.

แล้วคุณพ่อดีการส่งดอกเย็บให้ท่านอย่าให้ซาคนะขอรับ.

นางสุนทรภาคณเฑาะ์.

อย่าวิตกเลยพ่อเทพ, พี่รักแล้วให้ตลอด. แต่คุณพระท่านเป็นคนใจดี, เพราะฉะนั้น ถึงดอกเย็บดอกหอยจะขาดค้างไปบ้าง ท่านก็คงไม่แค้นรัก.

เทพ.

ไม่ได้สิขอรับ. เสียแรงท่านกรุณาแก่เราเป็นนักรักหนา, เราต้องขอตรงต่อท่านจริงจะควรว.

เทียบ.

ถูกแล้วคุณพ่. เราต้องรำลึกถึงบุญคุณของท่านให้มาก.

นางสุนทรภาคณเฑาะ์.

กายจริง, น้องทั้งสองคนเห็นพี่เป็นอย่างไรรู้ไปเทียบนะ. พี่รู้สึกบุญคุณของคุณพระรวมเหมือนกัน, แต่เพียงฉลาดกว่าน้องสักหน่อยหนึ่ง ที่ศิษย์คณาของท่านออกดีกว่าน้อง.

เทพ.

ปรีศนาอะไร?

นางสุนทรภาคณเฑาะ์.

ขอท่านพูดว่าใน การที่ท่านช่วยพ่อเทพ ท่านคำนึง ถึงความสุขของ

ใครอีกคนหนึ่งนอกจากตัวพ่อเทพนะ, นักออกใหม่ของท่านหมายความว่าถึง
ใคร ?

เทพ.

ผมเดาไม่ถูก.

นางสุนทรภรณ์.

นั่นแหละเขาแดงว่า, ผู้ชายละก็มีความสังเกตสังกาน้อยเต็มที.

เทพ.

เฮ้ ! นึกคุณพหมายความว่า คุณพระท่านนั่งถึง ตัวคุณพระนั้นหรือ ?

นางสุนทรภรณ์.

ถ้าท่านจะนั่งเช่นนั้นข้างละก็ จะเห็นเป็นของประหลาดเหลือเกิน
เที่ยวหรือ ?

เทพ.

ก็ออกจะประหลาดมากอยู่.

นางสุนทรภรณ์.

เพราะเหตุไร ?

เทพ.

เพราะ... เพราะผมไม่เคยนั่งเช่นนั้น.

นางสุนทรภาคณท์.

ถ้าไม่เคยนั้นก็ลองนึกดูข้างสิ.

เทียบ.

ชอบกลคุณพ. ถ้าเป็นไปได้จริง เช่น นั้น ก็จะเป็น ประโยชน์
ดีมากสำหรับเรา; อย่างไรพี่เทพ ?

เทพ.

ขอศพครองอกอน.

เทียบ.

ครองอะไร ?

เทพ.

ถ้าคุณพระท่านให้เงินแก่พี่ เพราะท่านพอใจในส่วนตัวพี่หลาย
ละก็ มันก็เกือบเท่ากับ—

เทียบ.

เท่ากับเราขายพี่หลายขณะนั้นหรือ ?

เทพ.

มันก็ออกจะลงรอยนั้นแหละพอเทียบ.

นางสุนทรภาคณท์.

อ้อ ! หมั่นไส้จริง ๆ, พ่อผู้ชายทั้งสองคนนี้ ! ก็ตัวเขื่อนอง

จะมาเอาพี่ไปขายไปขายอะไรได้เคยวนนี้. มาพากันลูกชนชุลมุนอะไรกัน
ก็ไม่วู้ละ. นิ่ง ๆ เสียข้างเถอะ, และขอให้กิจการดำเนินไปตามแต่
บุญแต่กรรมหน้อยเถอะ.

เทพ.

เดี๋ยวขอรับ. ผมออกจะยงมน ๆ อยู่. ขอผิดไต่ร่ตรงอีกหน้อย.

นางสุนทรภานท์.

ฮือ! เขอจริง ๆ! ไม่รู้ว่าเขน้าอะไรละ. ฉันไม่ยอมพคกับพ่อ
เทพเสียแล้วละ. พ่อเทียขก็อย่ามาพลอยเขน้าไปอีกคนหน้อยเลย.

(นายร้อยตรี จิต ใจกาจ, นายร้อยตรี แลวง เวศบุตร,
กับนางสาวจันทน์ ใจกาจ, ออกทางประตูซ้าย.)

จิต.

ฮือ, คุณกุหลาย, มาเมื่อไรขอรับ?

นางสุนทรภานท์.

มาเมื่อสักครู่หนงเองแหละคะ.— แม่จันทน์, ฉันได้ยินว่าหล่อน
ได้ไปอาสาเขนนางพยาบาลจริงหรือคะ?

จันทน์.

จริงคะ.

นางสุนทรภานท์.

หล่อนเก่งมาก. แต่ทำไมยังไม่แต่งเครื่องนางพยาบาลล่ะ?

จันทน์.

เขายังไม่ได้จ่ายให้คะ. ฟรุ้งนงจะไปรับ, แล้วก็เลยเข้าประจำ
ผกทกทเทยว.

นางสุนทรภานท์.

หล่อนมีประกาศนียบัตรอยู่แล้วไม่ใช่หรือ?

จันทน์.

มีแต่สำหรับขงขุนพยาบาล. ก็ฉันต้องไปหาความรู้เพิ่มเติมอีก

จิต.

พจนทน มยามาแจกให้พวกที่ระออกไปสนามรบไม่ใช่หรือ?

จันทน์.

มีมาส่งละอนัพรรณละน้อย, สำหรับให้ผู้ที่ชอบพกกัน. (ควัก
ยาจากในถุงส่งให้เรียงตัว.) คุณเทพ, เห็นเคยเป็นหวัดบ่อย ๆ,
นำมึนยคะลิปทัส.

เทพ.

ขอยใจมาก. ฉะนั้นไม่เบียดขวกจนกว่าจะไป เป็นหวัดในสนามรบ.

จันทน์.

คุณเทียบ, ไปอยู่หัวเมืองนาน น่าจะมีเซอเมแลเรียติคมาบ้าง;
นี่คะ ยาคินินไบซัลเฟต.

เทียบ.

ขอยใจ. ฉนั้นออกจะต้องการจริง ๆ กล้วย.

จันทน์.

พอจิต เห็นเคยแต่มีอาหาร ท้องเสีย บ่อยๆ, เพราะ ค่อนข้าง
ทะกละ; ยาฆ่าเข่นา.

จิต.

เหมาะที่ เค้าว ! แต่เสียใจ ที่ คองหมิ่น ประมาทกล้วยว่า เป็นคน
ทะกละ, แต่กัข้างเถอะ, ขางที่ระไคเผลอเผลไประถึงคนอื่นด้วย, เพราะ
ในกรรมทหารนั้มีคนทใจเคียวกับผมหลายคน.

แสวง.

ฉนั้นจะ? ทวงใจว่าจะไคเป็นพิเศษหน่อย.

จันทน์.

นี่คะ, เข็มเปาเคอร์, กับหนังสือแบบแต่งโคลงฉันทกัภาพย์กลอน

(คนอื่น ๆ หัวเราะ; แสงหน้าเจอน ๆ.)

แสง.

โอ้! เหมามาเขาค้นเป็นเขยเสียแล้ว! ถ้าฉันเป็นทารก ตัว
หล่อนจะเป็นอะไร?

จันทน์.

เป็นพ่อคุณ จะพอไต่กรรมัง? คิดน้แก่กว่าคุณหลายขี้ไม่ใช่หรือ?

แสง.

ก็ทำไมต้องเอามาโฆษณาด้วยล่ะ?

(พระรามพลภัทร พาพระยาวิเศษวรวิสัย, คุณหญิงวิเศษ
วรวิสัย, และนางสาวศรี วรวิสัย ออกมาทางประตูซ้าย.)

พระราม.

อ้อ, แม่กุหลาย, แม่จันทน์, มาคอยอยู่นานหรือจะ?

นางสุนทรกาณท์.

คอยไม่นานดอกคะ.

พระราม.

เชิญคุณหญิงนั่งสิขอรับ.— แม่ศรี, เกาธควนสหายคิ.

(ต่างคนต่างนั่งตามแต่จะเหมาะ, กระจาย ๆ กัน.)

นางสุนทรภาคณท์.

พ่อเทพ, บอกให้เขาเอาน้ำชาเข้ามาสิ.

(เทพเข้าโรงทางประตูขวา.)

พระราม.

แม่จันทน์, ฉันได้ทราบข่าวที่ล่อนไปอาสาศาเป็นนางพยายาล, ฉัน
ก็ขงขอมเซยที่ล่อนมากก็เกี้ยว.

จันทน์:

ก็ฉันไม่เห็นเป็นของอัศจรรย์อะไรเลย. เมื่อฉันไปรบข้างไม้ไผ่
ก็คองอาสาไปทำหน้าที่ที่ควรจะทำได้.

(เทพนำนายสิบโท แฉ่ง, ซึ่งถือกาน้ำชา, ออกทางประตูขวา.)

แฉ่งวางกายนโตะน้ำชาแล้วกลับเข้าโรง.)

พระราม.

กัทก็เกี้ยว; หวังใจว่าพร้อมอยู่ด้วยกันทั้งนันทระกัณน้ำชา. (ลุกขึ้น
จะหยิบบริการิน.)

นางสุนทรภาคณท์.

ก็ฉันรินเองเจ้าคะ. การรินน้ำชาเป็นหน้าที่ของผู้หญิง.

(พระรามชะงัก, แต่ไม่พูดว่าอะไร. แม่ศรีแลดูนางสุนทร
กานท์, เจอะตากัน, แม่ศรีเมินหน้า; นางสุนทรกานท์ยมแล้วริน
น้ำชาต่อไป, ส่งถ้วยให้นายทหารหนุ่ม ๆ ไปแจกแก่ผู้หญิง.)

พระยาวิเศษ.

คุณพระทราบหรือยังว่ากรมของคุณพระจะไปเมื่อไร ?

พระราม.

ผมยังไม่ทราบคำสั่งแน่นอนขอรับ, แต่เข้าใจว่าคงจะในสองสาม
 วันน.

พระยาวิเศษ.

ถ้ามีเวลาว่าง ผมหวังใจว่าคุณพระจะไปหาผมอีกสักครั้งหนึ่งก่อน
 ไป.

พระราม.

ถ้าผมมีเวลาว่างผมจะไป, เพราะผมก็อยากจะได้ลาเจ้าคุณเหมือนกัน
 กัน, แต่ผมรีบปากแน่นนอนไม่ได้; ฉะนั้น ผมจึงได้เชิญมาพบนาย
 วันน, ซึ่งเผอิญว่างอยู่.

คุณหญิงวิเศษ.

คุณพระคะ, เชิญทางนี้ประเทียวได้ไหมคะ ?

พระราม.

ได้สิขอร์บ. (ลุกไปที่คุณหญิงวิเศษ.)

คุณหญิงวิเศษ.

(ลุกขึ้น.) คิดนอยากถามมานานแล้ว ว่ารูปที่คณนังนรูปอะไร?

(ซื่อออกไปตรงทางด้านหน้าเวที, ซึ่งสมมุติว่าเป็นผนังด้านหนึ่ง.

แล้วเดินออกมาทางข้างหน้าเวที และพบกับพระรามโดยจำเพาะ.)

คุณพระคะ, คิดนต้องขอประทานโทษในการที่จะต้องถามอะไรสักอย่างหนึ่ง. คุณพระไม่ได้สังเกตเห็นข้างเลยหรือว่าหมูน้แม่ครันะไม่สยายเลย.

พระราม.

ผมสังเกตเห็นแล้ว, และมีความเสียใจ. เป็นอะไรไปหรือซอร์บ?

คุณหญิงวิเศษ.

ส่วนร่างกายนะเขาสบายดีดอกคะ, แต่เขาไม่สยายใจ.

พระราม.

อย่างนั้นหรือซอร์บ?

คุณหญิงวิเศษ.

คะ. ยิ่งใกล้เวลาที่กรรมของคุณพระจะไปมากเข้า ลุกคิดนก็ยิ่งเศร้าใจมากขึ้นทุกที. คิดนเป็นแม่, ก็เป็นธรรมชาติอดสงสัยสารลูกไม่ได้. คุณพระเข้าใจไหมคะ?

พระราม.

(อิงอยู่ครู่หนึ่งแล้วจึงตอบ.) คุณหญิงพวกเข็ญปรีคณาอยู่หน้อย,
แต่ผมก็เห็นจะพอเภาถก.

คุณหญิงวิเศษ.

ก็ถ้าละนั้น คุณพระจะไม่เมตตาท่าต่อลูกสาวกิดินข้างหรือคะ?

พระราม.

ถ้าผมช่วยให้แม่ศรีไกรรับความพอใจได้ ผมก็ระยินดีมาก.

คุณหญิงวิเศษ.

กิดินชอบพระเกษพระคุณละคร.

(ต่างคนต่างหันกลับไปทางโต๊ะน้ำชา.)

นางสุนทรภาดนท์.

แม่ศรี อย่งไรหงอยไปจะวันน?

ศรี.

กิดินไม่รู้สึกคว่เลยว่ามีกปกติอย่งไร.

นางสุนทรภาดนท์.

อัย! หลอนบ่กิดินไม่มีกตก. ฉันก็เป็นผู้หญิงเหม่อนกัน, เข้า
ใจก็เทียบว่าใจคองหล่อนเป็นอย่งไร. เม่อนกถกการทกรมทหารนจะ
ไปในเร็ว ๆ นี้ ก็อรู้สึกใจหายไม่ไต่, ริงใหม่จะ?

ก็จริงคะ.

นางสุนทรภานท์.

คนนั้นก็แล้วเทียว! (หันไปพูดกับพระราม.) คุณพระคะ, น้ของ
บิลเล็กเข็คใหม่คะ?

พระราม.

อ้อ, เข็ค.

นางสุนทรภานท์.

ถ้าเช่นนั้น ไปเล่นกันสักหน่อยไม่ค้หรือคะ?

พระราม.

ก็ไค้. คุณจิต, ไปรทพาแขกของเราไปห้ของบิลเล็กที่เถอะ.

จิต.

เชิญทางน้ขอรับ.

(จิตกับเทียบพาคุณหญิงวิเศษ, นางสุนทรภานท์, และพระยา
วิเศษเข้าโรงไปทางประตูซ้าย, คงเหลืออยู่แต่แม่จันทน์ซึ่งคุดอยู่กับ
เทพและแสงที่ด้านหลังแห่งเวที, กับแม่ศรีคงนั่งอยู่ที่เดิม, และ
พระรามยืนอยู่ใกล้ ๆ.)

พระราม.

แม่ศรี, ฉันมีความเสียใจที่เห็นหล่อนไม่สบายเช่นนั้น.

ศรี.

ดิฉัน ก็ต้องขอโทษ คุณพระ ในการ ที่มานั่ง เป็นคู่ เป็นเต่า อยู่
ในสโมสรของคุณพระ. โดยมากดิฉันเป็นคนที่ชอบสนุก, แต่เวลานอนเป็น
อย่างไรไปไม่ทราบ.

พระราม.

ฉันเห็นใจหล่อน, และนึกถึงประโยชน์ของหล่อนอยู่เสมอ, ฉันจึง
ได้พยายามที่จะขจัดเครื่องกีดขวาง ในทางความสุขของหล่อน ให้สูญสิ้นไป.
ขอให้เชื่อเถิดว่า, ฉันไม่ปรารถนาอะไรยิ่งไปกว่าที่จะได้เห็นหล่อนมีความ
สุขโดยบริบูรณ์ (ยกมือแม่ศรีขึ้นจูบ, แล้วหันไปพูดกับแม่จันทน์.)
แม่จันทน์, ไม่ไปดูเขาเล่นบิลเลียดบ้างหรือ?

จันทน์.

ไปสิเจ้าคะ.

พระราม.

คุณแสง, ไปด้วยกัน.

(สามคนพากันเดินไปทางประตูซ้าย; เทพจะตามไป, พระ
รามโบกมือห้ามไว้, แล้วสามคนก็เข้าโรงทางประตูซ้าย.)

เทพ.

แม่ศรี, ฉันหาโอกาสที่จะพบกับหล่อนมานานแล้ว.

ศรี.

คุณจะมีอะไรพูดอะไรกับฉันก็ไปรบกวนเสียเร็ว ๆ เถิดคะ, เพราะ
ฉันไม่สู้จะสบายนักเวลานี้.

เทพ.

แม่ศรี, หล่อนไม่ได้อะไรเกิดเลยหรือว่าฉันรบกวน.

ศรี.

ขอโทษเถิดคะ; ก็ฉันพึ่งถอยคำเช่นนั้นไม่ได้.

เทพ.

ขอให้ฟังสักหน่อยเถอะ. ที่ฉันยังไม่ได้อะไรแสดงความรักให้หล่อนทราบ
ก็เพราะเมื่อก่อนฉันเฝ้าคอยเป็นผู้ที่หมั่นสนทนากับคุณ, รู้สึกว่าคุณไม่ควรที่จะ
เอ๋ยเออมาพูดจาแสดงความรักให้หล่อนทราบ, แต่เป็นคนผู้มพระเดชพระคุณ
ท่านใดช่วยออกหนทางไหนใดให้หลุดพ้นจากหนสัน, ฉันรู้สึกว่าคุณจะหาหน
แล้ว จึงได้เข้ามาพุดคุยกับหล่อนเช่นนั้น. อีกประการหนึ่ง ฉันก็จะ

ไปสนามรบในเร็ว ๆ นี้, ถ้าฉันได้ทราบว่าหล่อนมีความเมตตาต่อฉันอยู่
 อย่างแล้ว ก็จะเป็นที่สบายใจหาอะไรเปรียบมิได้. และเชื่อว่าความเมตตา
 ของหล่อนจะเป็นเหมือนเครื่องวางของกันฉันตราดทั้งสิน.

ศรี.

คุณเทพคะ, ที่ฉันได้ฟังโดยคำของคุณแล้วรู้สึกขี้ใจนออกไม่ถูก,
 และถ้าฉันสามารถจะตอบให้คุณพอใจได้ก็ฉันก็จะยินดีมาก. แต่ที่ฉันเสีย
 ใจจริง ๆ ที่ที่ฉันจะตอบเช่นนั้นไม่ได้.

เทพ.

แม่ศรี, หล่อนหมายความว่าอะไร? หมายความว่าหล่อนรัก
 ฉันไม่ได้เช่นนั้นหรือ? ฉันเลวเกินที่หล่อนจะรักได้เช่นนั้นหรือ?

ศรี.

ไม่ใช่เช่นนั้นเลย. ถ้าที่ฉันเป็นผู้หญิงสาวอื่น ที่ฉันจะยินดีและ
 รู้สึกภูมิใจมาก ที่คุณรัก; แทนที่ฉัน—ที่ฉันเป็นตัวที่ฉัน, เพราะฉะนั้น
 ไม่มีอะไรนอกจากข้อขอโทษคุณในการที่ที่ขี้ใจของคุณเช่นนั้น.

เทพ.

ฉันเสียใจ! ฉันเข้าใจผิดไป, หมายความว่าหล่อนมีความเมตตาต่อฉัน.
 ฉันจะไปเองเท่านั้น. ขอโทษที่ฉันได้มาพกรบกวนหล่อน.

๗๖

ศรี.

ถ้าฉันได้ทำให้คุณเข้าใจผิดไปละก็ คิดฉันก็เสียใจมาก. คิดฉันก็
เข้าใจได้เหมือนกัน ว่าการฝันเช่นนั้นเมื่อคนชนจากฝันรู้สึกอย่างไร.

เทพ.

ฉันขอถามอีกคำเดียวว่า หลอนมึตรกอยู่แห่งอันแล้วขณะนั้นหรือ?

ศรี.

(เองอยู่ครู่หนึ่งแล้วจึงตอบ.) ะมีอย่างไรได้? (เมินหน้า.)

เทพ.

ถ้าเช่นนั้น จะให้ฉันหวังได้บ้างไหม ว่าภายหน้าหลอนอาจะ
เมตตาลฉัน?

ศรี.

คุณอย่าหวังเช่นนั้นดีกว่า, เพราะในเวลานี้ คิดฉันก็ว่าจะไม่
แต่งงานกับใครหมกจนตลอดชีวิต. (ก้มหน้า.)

(เทพยืนด้อยครู่หนึ่ง, แล้วเดินก้มหน้าเข้าโรงไปทางประตู
ซ้าย.)

บัดมาน.

๘๘ อง ก ท ๓

ฉาก: ในสนามเพลาะ, แนวทกรมทหารขกราชที่ ๓๓ รัชษาอยู่.

[เป็นเวลากลางวัน. สมนูคิดว่าแนวข้าศึกอยู่ทางด้านหลังเวที,
เพราะฉนั้นทางด้านหลังนั้นเขียนเป็นห้องฟ้า. มีสนามเพลาะยึดขวาง
เวทีจากขวาไปซ้าย. มีเส้นกันทงขวาและซ้าย, ฉนั้นผู้ที่จะเข้า
ออกต้องเลี้ยวอ้อมกัน. สนามเพลาะนั้นสำหรับคนยืนยิง, ที่เชิงเทิน
ยกพื้นสำหรับขึ้นไปยืนยิง; สูงกว่าพื้นเวทีสักคืบหนึ่ง. ที่ในหว่าง
ระหว่างกันสนามเพลาะมีทิมไม้ใช้ตางเก้อ, และมีโต๊ะทำด้วยไม้
ปูปะตามบุญตามกรรม.]

(เมื่อเปิดม่านนายร้อยตรี จิต ใจกาจ กับ นายร้อยตรี แสง
เวศบุตร นั่งอ่านจดหมาย, ว่าที่นายร้อยตรี เทียบ เทพโยธิน
เขียนจดหมายอยู่ที่โต๊ะ, และมีทหารยามคน ๑ ยืนอยู่ที่เชิงเทิน
หันหน้าไปข้างหลังเวที.)

จิต.

เทียบ, นพแก่ไปไหน?

เทียบ.

ไปตรวจสนามเพลละบ้านซ้ายของเรา. ทำไม?

จิต.

เปล่า. หมายถึงว่าฉันจะไปทำการพิเศษอะไรอีก.

เทียบ.

จริงนะ, คนที่เทพละครี่ช่างมีโอกาสดำเนินการอะไรแปลก ๆ มากจริง ๆ. ผู้บังคับการเรียกใช้เสมอ ๆ จนไม่มีใครจะมีเวลาว่าง. พวกหลายย่นว่าพี่เทพไม่มีใครจะเขียนจดหมายไปถึงบ้างเลย; นั่นกำลังเขียนไปชี้แจงให้พวกหลายทราบดีว่าพี่เทพติดธุระจริง ๆ.

จิต.

ถ้าแกเขียนจดหมายยังไม่จบก็เขียนเสียก่อนสิ. เวลาที่คุยกันนะ มันมีถมไป, จนเกินต้องการละ.

เทียบ.

ฉันเขียนจบแล้ว เป็นแต่จะคอยถาม พี่เทพว่า จะมีอะไรส่ง ไปถึง พวกหลายบ้าง จะได้เขียนเติมลงไป.

จิต.

ถ้าจะ ننกคแล้ว. (ควักหูหรือออกจูดลบ.) ที่จริงแกเองก็เควระหัด

ไม่ใช่หน่อยเหมือนกัน. พอออกมาได้หน่อยก็วกไปโอกาส แสดงความ
สามารถให้ปรากฏ

เทียบ.

จริง, เป็นเพราะที่มาก, ที่เผชิญถึงคราว ที่ฉันต้องออกไปลาด
ตระเวนหาข่าว ก็จำเพาะไปไหนเวลาที่เจ้าพวกข้าศึกมันใช้คนโง่ออกมา
กัวย! (หัวเราะ) ฉันไม่ได้นึกว่าเป็นการจริง ๆ เลยเทียบ; นึกเป็น
เหมือนเวลาไปซื้อมรดกที่ทุ่งโพธาราม

จิต.

พอจริง ๆ นะ, ฉันนึกที่แก่ได้ประสพโอกาสอย่างนั้น, เพราะมัน
เป็นผลให้แก่ได้เห็นว่าที่นายร้อยตรีฉัน.

เทียบ.

ฉันก็เหมือนกัน. เมื่อฉันยังเป็นเพียงนายกายอยู่ คุรุสึกอย่างไร ๆ
มีรู้ได้, เพราะจะเข้าพวกนายทหารสัญญาบัตรก็ไม่ใคร่สนิท, แต่จะไปเข้า
พวกชั้นประทวนก็รู้ สึกไม่สนิทอีกเหมือนกัน.

จิต.

แสง!

แสง.

อะไร?

๘๐

จิต.

อ่านจากหมายยังไม่จบอีกหรือ?

แสวง.

จบนานแล้ว, แต่อ่านทวนซ้ำอีก.

จิต.

ฮ. พลิกคนจริง!

แสวง

พลิกอย่างไร? ก็ชายที่นั่นมีอะไรทำนอกจากนั่งคอยกว่าพ่อเจ้า
ประศุกชาติจะมาเยี่ยม.

จิต.

จริงของแก. เออ, แล้วก็พินทนสบายดีอยู่หรือ?

แสวง.

กันจะไปรู้เขาหรือ?

จิต.

อ้าว, นั่นไม่ใช่จากหมายพินทนคอกหรือ?

แสวง.

นางพยาบาล พินทน หรือ จะเขียนจากหมายมาถึงคนคอกคอย เช่น

๕๑

นายร้อยตรี เวศบุตร? ตั้งแต่เขาได้พยายามผู้บัญชาการ กองพล เสียแล้ว
เขาไม่ถ่อมตัวลงมาวิสาสะกับใครที่มียศต่ำกว่าชนนายพันคอกนะ.

เทียบ.

ถ้าฉะนั้น เราต้องรักษาความชอบกันเสียเร็วๆสิ, จะได้เป็นนายพัน
นายพันกับเขาบ้าง.

แสวง.

พ่อเจ้าพระคุณข้าศึก เขาไม่ให้โอกาสเรานะสิ. คุณเขาเถอะ, นิ่ง
ไม่กระดิกมาสัปดาห์แล้ว.

จิต.

จริงนะ, เงียบทีเดียว.

(นายพันตรี หลวงศุภครุ เสนี กับนายร้อยโท เทพ เทพโยธิน

ออกทางขวา. นายทหารหนุ่ม ๆ ลุกขึ้นยืนตรง.)

หลวงศุภครุ.

ไม่อยู่นี่, คุณเทพ.

เทพ.

ผมจะไปตามในคูหาที่ปักขอรบ. (เข้าโรงไปทางซ้าย.)

หลวงศุภสร.

แต่ก็ผมไ้ยินคุณบ่นกันอยู่ว่าเงี้ยบตั้ไม่ใช่หรือ?

จิต.

ซอร์บี, กำลังบ่นกันว่าเข็การที่ตองนั่งคอยอยู่เฉยๆ.

หลวงศุภสร.

ผมหวังไว้ว่าคงจะมีอะไรมาในไม่ช้าแล้ว.

จิต.

เราจะยกเข้าตัวบักวนหรือซอร์บี?

หลวงศุภสร.

บางทีจะทรงกันข้าม; แต่ผมพุดมากกว่านั้นไม่ได้.

(นายพันโท พระรามพลภัทร กับนายร้อยโท เทพโยธิน
ออกทางซ้าย.)

พระราม.

อ้อ, คุณหลวง, มีคำสั่งอะไรจากกองพลหรือซอร์บี?

หลวงศุภสร.

มีอะไรออกจะแปลก ๆ มาอย่างหนึ่งทีผมจะคั่งพุกกับคุณพระ.

พระราม.

(พูดกับนายทหารหนุ่ม ๆ.) คุณ ๆ ไปรถไปคอยอยู่ทางข้างโน้น
ก่อน, นอกจากคุณเทพอยู่คอยรับใช้ผม.

(นายทหารหนุ่ม ๆ นอกจากเทพเข้าโรงทางขวา. พระราม,
หลวงศุภคร, และเทพต่างคนต่างนั่งตามแต่จะเหมาะ.)

หลวงศุภคร.

คุณพระ, ตามที่ผมได้เล่าให้ฟังเมื่อมาเยี่ยมคุณพระครั้งก่อน, ว่า
จะใช้คนสืบข่าวลับเข้าไปฟังเหตุการณ์ในแนวของข้าศึกนั้น, บัดนี้คนนั้น
กลับมาแล้ว.

พระราม.

ได้ข่าวอะไรเป็นแก่นสารมาบ้างไหมขอรับ ?

หลวงศุภคร.

ก็ ออก จะ ได้ ขอรับ, และ ข่าว นั้น ออก จะ สำคัญ สำหรับ คุณพระ,
เพราะฉะนั้น ผมจึงได้ขออนุญาตท่านผู้บัญชาการพาเอาตัวผู้สืบข่าวนั้นมา
ทันที. คุณเทพ, ถ้าคุณเดินออกไปทางโน้นจะพบบุคคลแต่งเครื่องพลเรือน
คนหนึ่งนั่งคอยอยู่, คุณพาตัวมานั้นด้วยเถิด.

(เทพเข้าโรงไปทางขวา.)

พระราม.

คนที่ใช้ไปครั้งนั้นหวังใจว่าเราก็คงเป็นคนก่อนนะคุณหลวง?

หลวงศุภคร.

เป็นคนที่เคยนำข่าว ๆ มาบอกหลายคราวแล้วซอรับ. เป็นคนที่รู้
ภาษาต่างประเทศดี, และฉลาดไหวพริบกักว้ย.

(เทพกลับออกมาทางขวา, พาผู้สืบข่าวลับออกมาด้วย. ชาย
ผู้หน้าตาเป็นคนครึ่งชาติยุโรป, แต่งตัวเครื่องพลเรือนอย่างฝรั่ง
ปอน ๆ.)

หลวงศุภคร.

ขอให้แก่เล่าความให้คุณพระฟังโดยย่อ.

ผู้สืบข่าวลับ.

ผมได้รับคำสั่งจากคุณหลวงศุภคร ให้เข้าไปสืบข่าวภายในแนวของ
ข้าศึก, ผมก็ไต่ออกไปจากแนวของเราในเวลากลางคืนเมื่อวันที่ ๓, ไป
ที่ขานนาร้างซึ่งผมซ่อนเครื่องแบบทหารข้าศึกไว้, แต่งตัวเครื่องแบบนั้น
แล้ว ผมก็เล็ดลอดเข้าไปในแนวของข้าศึกได้, แล้วไปซุ่มอยู่จนเวลา
รุ่งเช้า เมื่อพวกคนใช้นายทหารข้าศึกก็ลี้ไปที่กองบัญชาการกองพลของ
ข้าศึกที่รักษาแนวตรงกันข้ามนี้ ผมจึงไต่เกินป่านเข้าไปด้วย. ผมพยายาม
เล็ดลอดเข้าไปถึง ในห้องเสนาธิการ กองพลนั้นได้ โดยปลอมตัวเป็นทหาร
รับใช้.

พระราม.

ข้อ! ก็เก่งพอใช้.

หลวงศุภสร.

แต่ที่นั่นไม่ใช่ครั้งแรกที่นายคนนั้นเขาได้เคยทำเช่นนั้น. เล่าต่อไปสิ.

ผู้สืบข่าวลับ.

พวกนายทหารเสนาธิการไม่สงสัยผมเลย จึงพากันโดยมิได้ระวัง
กลัวเลย. ผมจึงสืบได้ความว่า เขาได้ให้ทหารช่างขุดอุโมงค์เข้ามาที่แนว
สนามเพลาะตรงนั้น, และเขาก็จะระเบิดให้พังเป็นช่อง, แล้วจะไต่ยกเข้า
โจมตีตรงที่ทะเล. เขานัดกันว่าถ้าไต่ยีนเสียงระเบิดเมื่อใดให้ยกเข้าโจมตี
ทีเดียว. ผมเห็นเวลาจวนก็รีบหนีออกมา, เพื่อนำข่าวมาส่งคุณหลวง.

พระราม.

แกทรายหรือเปล่า ว่าอุโมงค์ของเขาขุดเข้ามาตรงไหน?

ผู้สืบข่าวลับ.

ผมสืบไม่ได้ความ ชักเงินชอรัย, เป็นแต่ไต่ยีนเขากล่าวกันว่า
ปลายอุโมงค์จะยื่นเข้ามาในตาราง "เค ๑๗."

หลวงศุภสร.

(หยิบแผนที่ออกกางและชี้.) นี่ชอรัย, ตาราง "เค ๑๗,"

ตามแผนที่ของฝ่ายข้าศึกที่เราได้ไว้จากทะเล.

พระราม.

ก็อยู่ในราว ๆ ตอนนแห่งสนามเพลาะของเรานะสิ.

หลวงศุภคร.

ถูกแล้วซอรับ.

พระราม.

ก็ทำไมไม่ให้ทหารช่าง ของ เราชุกุโมงค์ ออกไป ค่อสู้ และ ระเบิด
เสียละคุณหลวง ?

หลวงศุภคร.

ไม่มีเวลาจะทำนะสิซอรับ. การชุกุโมงค์กินเวลานาน, แต่
เรามีเวลาน้อยเต็มที.

ผู้สืบข่าวลับ.

จริงซอรับ. ตามที่ผมได้ทราบข่าว เขาได้เริ่มชุกุโมงค์เข้า
มาหลายวันแล้ว, บ้านนั้นจะถึงแล้ว.

พระราม.

ถ้าเช่นนั้นเราจะควรทำอย่างไรดีละ คุณหลวง ?

หลวงศุภคร.

เราต้องพยายามค้นหาที่ฝัง คินระเบิดนั้นให้จงได้, แล้ว เขา
คินขึ้นมาเสีย, แล้วรอกการใหม่การระเบิดคินภายในแนวของเรา

พระราม.

เพื่อทำให้ข้าศึก นึกว่า ของคนระเบิด สำเร็จ แล้วยก มาโจมตี ฉะนั้น
หรือ ?

หลวงศุภคร.

ฉะนั้นสิขอรับ.

พระราม.

ถ้าฉะนั้น ผมจะให้คนลงไปเกี่ยวข้องวางแผนผังตามโพรงใต้ดิน,
แล้วซดลงค. แต่คิดว่าถ้าเรายังค้นไม่พบก่อนที่ข้าศึกจะเบิดไ้, ฝ่าย
เราก็จะต้องเสียรพลงมาก, เปลืองชีวิตเปล่า ๆ, เพราะฉะนั้นผมจะสั่งให้
กรมของผม ถอยไป อยู่ในคอกคอก และสนามเพลาะแนวช่วย, เหลือไว้แต่
ยามคอยเหตุ กับพวกที่ผม จะใช้ในการค้นหาหลุมระเบิดของข้าศึก.

หลวงศุภคร.

นี่คุณพระจะอยู่อำนวยความสะดวกคนนั้นเองหรือ ?

พระราม.

ขอรับ.

หลวงศุภคร.

คุณพระ. ขอให้ใคร่ครองคุณให้คนนะ. ครองนอกจะมีอันตราย

มาก.

พระราม.

เพราะฉะนั้น ผมจึงเห็นว่าไม่ควรมอบให้ผู้อื่นทำหน้าที่อันเต็มไป
ด้วยอันตรายเช่นนั้น.—คุณเทพ, ไปบอกปลัดกรมให้เรียกหาคนอาสาอยู่
ทำการกับฉัน; ฉันต้องการนายทหารสัญญาบัตรสองนาย, นายสิบพลทหาร
อีกสิบนาย. ให้ผู้บังคับกองพันต่างถอนคนในบังคับบัญชาดอยไปอยู่ใน
สนามเพลาะแนวช่วยกับคฤคาค้อ. จนกว่าจะไต่ขึ้นเสียงระเบกจึงให้รีบ
ขึ้นมาประจำแนว. เข้าใจไหม?

เทพ.

เข้าใจขอรับ.

พระราม.

อ้อ, แล้วก็ยามคอยเหตุคงไว้นะ.

เทพ.

ขอรับ.

พระราม.

คุณรีบไป.

(เทพคำนับแล้วเข้าโรงทางซ้าย.)

หลวงศุภสร.

(พูดกับผู้ สิบชาวลับ.) แก่ทำการดีมากคราวนี้. กลับไป

พักผ่อนให้สบายเถอะ; เมื่อต้องการใช้ฉันจึงเรียกทว.

(ผู้ส่งข่าวลับเข้าเฝ้าทางขวา.)

หลวงศุภสร.

คุณพระ, ผมขอพูดอย่างจริงใจว่า ผมไม่เห็นด้วยเลยในการ
ที่^๕คุณพระจะอยู่กำกับการค้นหาหลุมระเบิด^๕ครั้งน. ชีวิตของคุณพระมีราคา
มากเกินไปที่จะเอามาพาราเสียเช่นน.

พระราม.

คุณหลวง, เราเป็นทหาร, ^๕ได้ตั้งใจที่จะสละชีวิตสำหรับชาติ,
ศาสนา. พระมหากษัตริย์ แล้วไม่ใช่หรือ?

หลวงศุภสร.

ก็ถูกละขอรับ, แต่ควรที่จะเลือกสละให้เหมาะแก่กาลเทศะ. เช่น
ตัวคุณพระเองนี่ เป็นนายทหารผู้ใหญ่, ควรดนมตัวไว้เป็นผู้นำกรม
ในเวลาทำการเป็นขัณฑ์แผ่น, ไม่ควรมาฝ่านอันตรายในกิจการเล็กน้อยเช่นนี้.

พระราม.

คุณหลวง, คุณเป็นมิตรสหายที่รักร่วมใจของผม, เพราะฉะนั้น
ผมจะขอออกความในใจให้ฟัง. ตั้งแต่ผมได้ออกมาถึงสนามรบแล้วได้ตั้งใจ
อยู่ทุกเวลาที่หาความตายในสนาม, แต่ก็ เผอิญยังไม่สมปรารถนา
ได้เลย.

หลวงศุภคร.

บอกผมได้ไหมว่าทำไมจึงอยากตายนัก ?

พระราม.

ประการที่หนึ่ง, การตายกลางสนามเป็นความตาย อย่างงดงาม
ที่สุดที่ลูกผู้ชายจะประสบได้; ประการที่สอง ผมไม่มีสิ่งไรเหลืออยู่แล้ว
ที่จะทำให้ผมมีความอาลัยในชีวิต (ตอนใจใหญ่.)

หลวงศุภคร.

คุณพระ ! ผมพูดได้แต่ที่ผมเห็นใจคุณพระ; แต่ถ้าคุณพระเป็น
อันตรายเป็นอะไรก็ ผมคนหนึ่งจะเป็นผู้ที่เสียตายอย่างที่สุด, เพราะผม
จะหามีใครก็อย่างเช่นคุณพระอีกไม่ได้แล้ว. (จับมือกัน.) ผมจะต้อง
กลับไปรายงานที่กองพล, แต่ผมจะรีบกลับมาอีกอย่างรวดเร็วที่สุดที่จะมาได้,
เพื่อจะได้มาฟังเหตุการณ์; และถ้าเผชิญถึงที่เข่าแล้ว, และเราจะต้อง
เสียชีวิตในครั้งนั้น, ผมก็ไม่ต้องการอะไรยิ่งไปกว่าที่จะได้ตายอยู่ข้างตัว
คุณพระผู้เป็นมิตรของผม.

(สองนายจับมือกันอีก, แล้วพระรามเข้าโรงทางซ้าย, หลวง
ศุภครเข้าโรงทางขวา.)

๕๑

(เปิดม่าน ๑ นาทีเพื่อค้นเวลา. เมื่อเปิดม่านอีกครั้งหนึ่งเป็นเวลาพลบค่ำ. ทหารยามยังคงยืนอยู่ที่เดิม. นายร้อยตรี จิต ใจกาจ ออกทางซ้าย)

จิต.

ยาม, เห็นอะไรอีกข้างไหม ?

ยาม.

ไม่มีอะไรแปลกประหลาดขอรับ. ^{ที่} ^{แล้ว} ^{เห็น} ^{เมื่อก่อน} ^{ว่า} ^{อะไร} ^ๆ ^{ยังไม่}
เห็นกระเถิบเข้ามาอีกเลย.

จิต.

ก็แล้ว. คอยดูไว้ให้ดีๆ นะ.

ยาม.

ขอรับ.

(จิตเดินผ่านไป เข้าโรงทางขวา. เจียบอยู่ครู่ใหญ่ๆ, แล้วหลวงศุภศรักับจิตจึงเดินกลับออกมาด้วยกันทางขวา.)

หลวงศุภศร.

คุณพระรามอยู่ไหนล่ะ ?

จิต.

อยู่ในกุหาของท่านขอรับ.— อ้อ, มาแล้ว.

(พระรามออกทางซ้าย.)

หลวงศุภคร.

อย่างไรคุณพระ ?

พระราม.

พบแล้วคุณหลวง. คันกันเสียไม่ได้หยุดตั้งสามสี่ชั่วโมง.

หลวงศุภคร.

ก็มาก ! แล้วจัดการอย่างไรต่อไป ?

พระราม.

ผมได้จัดการให้คนกินระเบียบ ดอยออกไปให้ลึกอีกในอุโมงค์ของ
ข้าศึกเอง, ซึ่งเป็นการง่ายกว่า และมีอันตรายน้อยกว่าที่จะเอาเข้ามา
ระเบียบหลังแนวของเรา. ผมได้จัดการปิดช่องทางที่เราขุดเสียอย่างแน่น
หนาแล้ว, เพราะฉะนั้น ถึงจะระเบียบก็คงไม่พุงมาหาเรา คงได้
แต่ชนตรง ๆ ไปเท่านั้น.

หลวงศุภคร.

ก็มาก. เห็นร่องรอยข้าศึกข้างหรือยัง ?

พระราม.

ยามรายงานเมื่อสักครึ่งชั่วโมงมานี้, ว่าเห็นข้าศึกยกขบวนมาชุมนุม
อยู่ที่ชายทุ่ง. ยังอยู่ที่เดิมหรือคุณเจต ?

๔๓

จิต.

ยามว่างอยู่ที่เค็มขอรบ.

หลวงศุภสร.

ท่าทางจะเตรียมการเข้าโจมตีละกรรมัง ?

พระราม.

ผมก็คิดว่าเช่นนั้น. คุณจิต, ไปบอกกองชั้นกลให้มาเข้าประจำที่
เถอะ.

จิต.

ขอรบ. (เข้าโรงทางขวา.)

หลวงศุภสร.

คุณพระ, ผมต้องขอกล่าวตามใจจริง ว่าผมมีความยินดีเหลือที่จะ
พรรณนา ในการที่ได้มาพบคุณพระที่ๆอยู่. ผมนึกวันๆเกรงจะได้ยิน
ระเบิดขึ้นเสียจริงๆ.

พระราม.

ผมมันเคราะห์ก็อย่างนั้นเสมอ. เห็นไหมล่ะ? ที่คนที่รักชีวิตกลับตาย
ไปเสียเป็นกายเป็นกอง, ที่ผู้ที่ไม่รักชีวิตอย่างผมนี้ทำอะไรๆมันก็ไม่
ไม่ตาย.

หลวงศุภคร.

ผีสว่างเทวดาช่วยคุ้มครองคนกล้านะสิ จึงไม่เป็นอันตราย.
(เสียงระเบิดข้างในโรง.)

พระราม.

เอาแล้วไหมล่ะ! (ตะโกน.) ท่านายสิบ! เรียกพลชั้นประจำ
หน้าที่เร็วๆ!

(ทหารลี้ภัยหรือลี้ภัยสองคนวิ่งออกมาทางขวา, ในบังคับ
บัญชา นายร้อยตรี จิต ใจกาจ, และชั้นประจำหน้าที่, เตรียม
ยิง.)

พระราม.

ข้าศึกเริ่มรุกหรือยังคุณจิต?

จิต.

พงเริ่มเคียวขวอรับ. — ทหารหมายข้าศึกกำลังรุก, คืบหน้า, เริ่มยิง.
(ทหารที่ประจำสนามพลายังต่อสู้กับข้าศึก. เสียงปืนยิง
ในโรงด้วย. ยิ่งกันลี้ภัยใหญ่, ทหารคนหนึ่งถูกปืน; จิตเรียก
พลพยาบาลมาห้ามเข้าโรงทางขวา. พระรามขึ้นไปบนบานเห็นเอา
กล้องส่องดูข้าศึก.)

พระราม.

คุณจิต, ไปขอกษัตริย์ให้ระดมยิงไปตรงกลุ่มนั้น, เห็นไหม?

จิต.

เห็นแล้วขอรับ. (วิ่งเข้าโรงไปทางขวา.)

หลวงศุภคร.

คุณพระ! อย่าขึ้นไปยืนเกินเช่นนั้นสิ. (จับแขนพระรามดึงลงมา.)

(จิตกลับออกมาทางขวา, เข้าประจำที่. ยิงต่อสู้กันต่อไป
อีก; ทหารถูกปืนอีก, จิตก็ให้หายไปอีก. มีทหารสะพายย่าม
กระสุนมาแจกเพิ่มเติมให้แก่ผู้ที่ยิงต่อสู้. ลึกครู่ หนึ่งจิตจึงพูด.)

จิต.

คุณพระขอรับ, ข้าศึกกระสุนระส่าย เริ่มถอยแล้วขอรับ.

พระราม.

ไปขอกคุณหลวงกำแหงเตรียมส่ง กำลัง ออกตีไล่ หลังข้าศึก เวลา
 ถอย. เร็วเข้า.

(จิตวิ่งเข้าโรงทางขวา, พระรามขึ้นบนชานเดิน ล่อง กล้อง

อีก.)

หลวงศุภคร.

คุณพระ, ผมบอกแล้วว่าให้ระวัง.

พระราม.

ไม่ได้ละคุณหลวง. เวลานี้ผมจำเป็นต้องค. นี้, นายสิบลี, ระวัง
ไปบอกคุณหลวงกำหนดว่าให้ส่งกองดี ให้ออกเที่ยวนี้. (นายสิบลีวิ่ง
เข้าโรงไปทางขวา.) ข้าศึกกำลังดอยปรุกๆ เทียวคุณหลวง. ถ้าเรา
กระแตกออกไปเดี๋ยวนี้ละเป็นได้แตกกระจายแน่.

(อีกลักครุหนึ่งจิตกับนายสิบลีรีบออกมาทางขวา, เข้า
ประจำที่. เสียงในโรงยิงหนัก. พระรามยืนล่องกลองอยู่ดีจ้อง
โอบ เอามือกุมหน้าอกขวาเซ. หลวงศุภครกับจิตเข้าพะยงเอาง
มานอนกับพื้น, หลวงศุภครคงพะยงไว้.)

หลวงศุภคร.

ถูกที่ไหนคุณพระ? (พระรามชี้ที่อกขวาได้ไปปลาร้า, แล้ว
คออ่อนพับ.) คุณจิต, เร็วเข้า, ตามนายแพทย์.

(จิตวิ่งเข้าโรงทางขวา. นายสิบลีสั่งทหารประจำสนามเพละ
หยุดยิง. เสียง "ไซโย" ในโรง.)

พระราม.

(มองหัวขึ้น, พุดเสียงกระเล่า.) พวกเราชนะแล้ว—ผมนอน
 คาหลับ. (หลับตา, หัวตก.)

หลวงศุภสร.

คุณพระ! คุณพระ! คุณยังไม่ถึงที่คอก; อ้ายอสมง่ายๆ ลีซอรัย.
 (มองดูเห็นพระรามหลับตานิ่งอยู่, หลวงศุภครแสดงกิริยาไม่สบาย
ใจ.)

(นายร้อยโท เทพ เทพโยธิน, นายร้อยตรี จิต ใจกาจ,
กับ นายร้อยเอก ชุนบำบัดพยาศิ, ออกทางขวา. นายแพทย์
ตรงไปตรวจพระราม. นายทหารอีกสองคนยืนดู, ท่าทางตกใจ.)

หลวงศุภสร.

เป็นอย่างไร ท่านชุน?

ชุนบำบัด.

ผมยังไม่ไ้ไขอรัยว่าจะเป็นอย่างไร. ถ้าขอกไม่ทะลุก็เห็นจะไม่
 เป็นไรมาก, แต่ผมเห็นใกล้นี้ ก็เกรงจะถูกข้าง, ไม่มากก็น้อย.

หลวงศุภสร.

ก็เวลานี้จะทำอะไรได้บ้างใหม่?

ขุนบำบัด.

ยากอยู่ขอรับ. ต้องรีบเขาไปที่พยาบาลตรวจดูให้ถ่วงถ่วง. เวลา
ได้แต่ศึกษาแก้ปวดเจ็บไว้ก่อน.

หลวงศุภสร.

ก็กิจการเร็วๆ เข้าสิ.

(ขุนบำบัดจัดการปัจจุบันพยาบาลและฉีดยา. ลักครู่หนึ่ง
พระรามลงมา.))

พระราม.

(พูดเสียงกระเส่า.) คุณหลวง, นี่หลวงกำแหงทราบแล้วหรือ
ยัง ว่าผมถูกอาวุธ?

จิต.

ผมเรียนท่านแล้วขอรับ.

หลวงศุภสร.

เป็นการก็แล้ว; คุณพระไม่ต้องวิตกกังวลต่อไป. — ท่านขึ้นไปเอาเป็ด
หามาสิ.

(ขุนบำบัดเข้าโรงทางขวา.)

พระราม.

นั่นคุณเทพหรือ?

เทพ.

ขอรับ.

พระราม.

มานี่. (เทพไปคุกเข่าลงใกล้ๆพระราม.) มีกระต่ายกินสอ

ไหม?

เทพ.

มีขอรับ. (ควักสมุดใบแจ้งเหตุกับดินสอออกมาเตรียม.)

พระราม.

เขียนตามผมบอกนะ.

เทพ.

ขอรับ.

พระราม.

ลงสถานที่และวันก่อน.

เทพ.

(เขียน, แล้วพูด.) แล้วขอรับ.

พระราม.

ข้าพเจ้านายพันโท พระรามพลภักดิ์, ผู้บังคับการกรมทหารบก
รายที่ ๒๒ ซึ่งยกคนไตถูกอาวูชแต่ยังมีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์—

เทพ.

แล้วขอรับ.

พระราม.

มาราลงถึงมรดกทายาทอาวูชมาถึงข้าพเจ้าในไม่ช้า—

เทพ.

แล้วขอรับ.

พระราม.

ขอทำพินัยกรรมไว้ต่อหน้าพระยานว่า บรรดาทรัพย์สินสมบัติทั้งปวง
ที่เป็นของข้าพเจ้า— เมื่อข้าพเจ้าล่วงลับไปแล้ว ข้าพเจ้าขอยกให้เป็น
สิทธิ์แก่นางสาวศรี วรวิสัย, บุตรีพระยาวิเศษวรวิสัย (เทพชะงัก.) เขียน
ไปสิคุณ. ฉันเห็นอยู่. (เทพเขียน, แล้วเงยหน้าคอยฟังต่อไป.)
และขอให้นางสาวศรี วรวิสัย รั้งทรัพย์สินสมบัติของข้าพเจ้าไว้เป็นพระยาน
แห่งความรักอันลึกที่พระพรณนา. — เขียนแล้วหรือ?

๑๐๑

เทพ.

(เสียงเครือ.) แล้วซอรับ.

พระราม.

อนึ่งเงินเจ็ดหมื่นบาทที่ข้าพเจ้าได้ให้นายร้อยโท เทพ เทพโยอิน
ยืมไปเมื่อก่อนที่ กรม จะออกมาสู่ยุทธภินัน, ข้าพเจ้าขอยกให้แก่
นายร้อยโท เทพ เทพโยอิน, เพื่อเป็นพะยานแห่งความไมตรี.

เทพ.

คุณพระ! ผม—ผมไม่รู้จะพูดอย่างไร— (ละอ.)

พระราม.

เขียนต่อไป.—และข้าพเจ้าขอฝากนางสาวศรี วรรณีย์ แก่นายร้อยโท
เทพ เทพโยอิน, ขอให้ทะนุถนอม ครอบ ครอบงำ ด้วย ความ เสนหา.
จนชีวิตหาไม่.

เทพ.

(เขียนจนจบแล้ววางดินสอ, พุดเสียงเครือ.) ผมไม่ได้ทราบ
เลยว่า— ว่าคุณพระรักแม่ศรี.— ถ้าผมได้ทราบก่อนแล้วผมคงจะพยายาม
ไปหาความตายเสีย นาน แล้ว, ไม่ต้อง อยู่ เขียน พินัย กรรม ฉะ ชัน.
(ร้องไห้.)

พระราม.

มันก็เป็นการควรวอยู่แล้ว—หนุ่มกษัตริย์สาว. เอาพินัยกรรมมาให้ฉัน
 เช่นเด็ก. (เทพสังข์พิณขารรมให้พระรามเช่น.) คุณหลวง, คุณจิต,
 เช่นเป็นพระยานหน้อยเด็ก. (ลองคนเช่นตามทข้อ.) คุณเทพเอาไปให้
 แม่ศรี—บอกหล่อนว่า เมื่อฉันจะถึงที่ตายก็ไต่หนักถึงหล่อน เป็นคนที่สุก.
 (เทพรับพิณขารรมแล้วซบหน้ากับมือพระราม, ร้องไห้.) คุณเทพ,
 ฉันเชื่อว่าคุณระใจก็ต่อแม่ศรี. คุณหลวง, จักการให้คุณเทพได้ไปกรุงเทพฯ
 หน้อยได้ไหม?

หลวงศุภสร.

ขอรับ, ผมจะจักการ, คุณพระพุดมากแล้ว, สงบเสียที่คิดว่า
 คุณจิต, ไหนละเปลหาม?

จิต.

คุณเหมือนมาคอยอยู่แล้วขอรับ, (ไปมองทางขวา.) ท่านขุน,
 เอาเปลหามาสิ.

(ขุนบ่าบัดนำเปลหามาทางขวา, แล้วช่วยกันอุ้มพระรามลง
 นอนบนเปลโดยเรียบร้อย.)

๑๐๓

พระราม.

คุณเทพ, อย่าชักช้านะ—รีบไป.

(เทพยกมือพระรามขึ้นทลหัวและร้องไห้, ไม่ตอบว่าอะไร.)

หลวงศุภคร.

ผมขอแล้วไม่ใช่หรือว่าไม่ให้คุณพระพุท้ออีก. ยกขึ้นตีพลพยาบาล.

(พลพยาบาลห้ามพระราม, หลวงศุภครก็ขยับขยับประคอง

เปลข้างละคน และเทพก็จับเดินตาม, พวกกันเข้าโรงทางขวา.)

บีมาน

๘๘
องคท ๔

ฉาก. ส่วนในบริเวณโรงพยาบาลใหญ่ที่ ๑ ในยุทภูมิ.

[เวลากลางวัน. ด้านหลังเป็นต้วโรงพยาบาล, มีมุขและ
เฉลียง. มีบันไดลงจากเฉลียง. ข้าง ๆ มีทึบเป็นต้นไม้ใหญ่ ๆ
และกอไม้สีเป็นหย่อม ๆ. มีเก้าอี้^{๕๕}อย่างสบาย ๆ บ้าง, เก้าอี้^{๕๕}นอน
บ้าง, ตั่ง^{๕๕}เป็นหย่อม ๆ. มีโต๊ะ^{๕๕}ตั้งข้าง ๆ เก้าอี้^{๕๕}สำหรับวางของ.]

(เมื่อเปิดม่าน พระรามพลกัทร นอนอยู่ที่เก้าอี้^{๕๕}นอน, นาง
สำวจันท์ ใจกาจ, แต่งตัวเป็นนางพยาบาล, นั่งเก้าอี้^{๕๕}อยู่ข้าง ๆ.
มือถือหนังสืออยู่เล่มหนึ่ง.)

พระราม.

แม่จันท์, คุณสบายหรือทวหนังสือใหม่ ?

จันท์.

ไต่กะ วนันคุณพระมีอาการทขนมากแล้ว. (หยิบบุท^{๕๕}หลังให้
พระรามและขีดไฟจุดให้.)

พระราม.

ขอใจ.

๑๐๕

จันทน์.

จะฟังเรื่องนทอชกใหม่คะ?

พระราม.

แม่จันทน์อ่านจบแล้วหรือยัง?

จันทน์.

จบแล้วคะ. ก็ฉันออกพลิกไปทุกตอนจบไม่ได้.

พระราม.

(หัวเราะ.) คามแบบผู้หญิง! แล้วก็จบดีหรือร้าย?

จันทน์.

คะ.

พระราม.

คู่รักตกลงกันได้แต่งงานกันหรือ?

จันทน์.

คะ อ่านต่อหรือคะ?

พระราม.

ช่างเถอะ. ถ้าจบก็ฉันไม่อยากจะฟัง

๑๐๖

จันทน์.

ทำไมคะ ?

พระราม.

ทำให้ฉันรู้สึกอิจฉาเขานัก.

จันทน์.

ดิฉันอยากจะถามอะไรคุณพระมานานแล้ว. แต่ไม่กล้าถาม, กลัวจะทำให้คุณพระโกรธ, จะเลยมีอาการมากไป.

พระราม.

เอาเถอะ, ฉันรับว่าจะไม่โกรธ.

จันทน์.

ทำไมคุณพระจึงห้ามฉัน ไม่ให้ใครบอกข่าว ไปถึงเจ้าคุณ หรือคุณหญิงวิเศษ ว่าคุณพระพ้นอันตรายแล้ว ?

พระราม.

เพราะฉัน ไม่อยาก ไปก่อกวน ในทาง ความรัก ระหว่าง แม่ศรี กษัย นายเทพ

จันทน์.

ทำไมการที่ คุณพระพ้นอันตราย จึงจะต้อง ไปก่อกวน เช่นนั้นด้วย ?

พระราม.

เพราะนายเทพเป็นเด็กดีจริง, รักคนจริง ๆ, เพราะฉะนั้น ถ้ารู้ว่า
ฉันมีตัวรอก ก็คงจะไม่แต่งงานกับแม่ศรี.

จันทน์.

ทำไมคุณพระจึงแน่ใจไปกว่าแม่ศรีจะเป็นที่พอใจ ถ้าได้แต่งงานกับ
คุณเทพ?

พระราม.

เพราะเขาคู่ควรกัน, และเขารักกันไม่ใช่หรือ?

จันทน์.

ส่วนคุณเทพนั้นรักแม่ศรี, ก็ฉันยอมละ. แต่แม่ศรีรักคุณเทพแน่
หรือ?

พระราม.

เอะ! มีข้อสงสัยด้วยหรือ? นายเทพเป็นคนหนุ่มที่ดีจริง ๆ—

จันทน์.

ก็ฉันทราบแล้ว. แต่ผู้หญิงสาวจำเป็นจะต้องรักแต่ชายหนุ่มเท่านั้น
หรือคะ?

พระราม.

เอะ! อย่างไรกัน?

๑๐๘

จันทน์.

หญิงสาวอาจารย์รักผู้ชายที่แก่กว่าหลาย ๆ ปีก็ไต่พระ

พระราม.

แต่แม่ศรี—

จันทน์.

แม่ศรีก็อาจารย์เป็นเช่นนั้นใดเหมือนกันนะคะ.

พระราม.

อ้อ ! ฉันไม่เคยนึกเช่นนั้นเลย

จันทน์.

ขอประทานโทษเถอะคะ, แต่คุณพระถึงจะมี^๕ความรู้^๕และ^๕ความ^๕ชำนาญ^๕ในวิชาทหารมากสักปานใดก็จริง, แต่ในทางเรื่องทนาย^๕ใจผู้หญิง^๕เห็นจะมี^๕ความ^๕ชำนาญ^๕น้อย^๕อยู่.

พระราม.

แม่จันทน์, หล่อนพูดเช่นนั้น ทำให้ฉันต้องตรองมากทีเดียว.

จันทน์.

ก็ยิ่งดีคะ; เพราะคุณพระบริหารท่านกล่าว^๕อยู่ว่า^๕ ส่วน^๕อาการ^๕ของ^๕คุณพระ^๕ใน^๕ทาง^๕กาย^๕ก็^๕เกือบ^๕ไม่มี^๕อะไร^๕แล้ว, เป็น^๕แต่^๕ทาง^๕ใจ^๕แหละ^๕ยังไม่^๕ดี.

๑๐๘

พระราม.

คืออย่างไร ?

จันทน์.

ท่านว่าเพราะไรคุณพระไม่ช่วยอยากหายจึงหายช้า.

พระราม.

ก็เห็นจะถูก ฉันไม่ใคร่จะอยากหาย, เพราะถึงจะหายแล้ว ก็
แต่ไม่เห็นว่าจะมีความสุขอย่างไรต่อไป.

จันทน์.

เมื่อก่อน ๆ นี้ คุณพระระนุกเช่นนกก็ตาม, แต่ในเวลานี้ คุณพระ
จะไม่อยากหายบ้างหรือคะ ?

พระราม.

ชอบกลอยู่, แม้จันทน์. ฉันต้องขอผัดครกครองคุกกี้.

จันทน์.

คุณพระ หายเร็ว ๆ เอะคะ, ก็ฉันจะได้พลอยได้ชื่อเสียงว่าเป็น
นางพยาบาลดี.

พระราม.

เท่าที่หล่อนได้ทำการมาแล้วก็ดีมากแล้ว, และฉันคนหนึ่งรู้สึก
ชอบใจหล่อนมากที่ได้เอาใจใส่ต่อฉันก็อย่างยิ่ง.

(นายร้อยตรี แสง เวศบุตร ออกทางซ้าย.)

แสง.

คุณพระ, ผมยินดีจริงๆ ที่ได้เห็นคุณพระแถมใส่ขัน.

พระราม.

ขอใจละคุณแสง. ก็คุณเองล่ะ หายสนิทไปแล้วหรือ?

แสง.

หายแล้วครับ. ผมมาลาคุณพระเพื่อจะกลับไปประจำกรม.

พระราม.

คุณเคราะห์ดีมาก. ส่วนตนเองเมื่อไรจะได้ไปประจำกรมอีกก็ยังไม่รู้
ไม่ได้.

แสง.

ทกรมก็อยากให้คุณพระได้กลับไปอีกเหมือนกันขอรับ.

พระราม.

แต่คุณหลวงกำแหงก็ทำหน้าที่ผู้บังคับการก็ยังไม่ใช่หรือ?

แสง.

ก็ขอรับ, แต่อย่างไรๆ พวกผมก็ไม่ไว้วางใจถึงคุณพระ,

พระราม.

ขอฉันเหลือเกินน่ะ,

๑๑๑

แสง.

หามีได้ซอร์บี, ผมพบโดยจริงใจ.

พระราม.

ฉันนึกที่ ไทเห็น คุณแสดงกิริยาอาการ พอใจ ในการที่จะ ได้กลับไป
ประจำกรมอีก. ฉันได้ยินแต่พวกหนุ่มๆ นั้นเสีย ใจว่าหายเร็วเกินไป,
และนึกเสียกายที่จะต้องกลับไปลงสนามเพลารอีก.

แสง.

การไปลงสนามเพลารออกจะเป็นการน่าระอาจริงอยู่ซอร์บี, เพราะ
มีตัวอะไรคือมีอะไรรบกวนมากนัก, จนเกินไปหมดทั้งตัว. ในชั้นต้นๆ ผม
ได้อาศัยเบี้ยเข้าเคอร์ ที่แม่จันทน์ให้ผม, พลช่วยระวังความคั้น
ไปได้บ้าง, แต่ตั้งแต่แข่งขันหมดเสียแล้วผมเค็ดคร้อนมาก. แม่จันทน์
จะให้ฉันอีกสักไม่ได้หรือ?

จันทน์.

ก็ฉันไม่มีอยู่กับตัวดอกคะ. ถ้าคุณจะไปขอที่ห้องจำหน่ายยา บางที
ก็จะได้กระมัง.

พระราม.

แต่ก็คงจะไม่ใช่ที่พอใจเท่าที่ได้จากหล่อน. (หัวเราะ)

๑๑๒

จันทน์.

คุณพระพุกอย่างนี้ ทำให้แตกคิดมากไปเปล่าๆนี่คะ.

แสง.

(หัวเราะเรี่ยๆ.) เป็นเสียเช่นนั้นเสมอแหละซอรัย. ผมกระดิก

คิ้วก็ ต้องถุกกำทรายเสมอ.

จันทน์.

คุณมากวนคุณพระท่านนานพอแล้ว; ลาท่านเสียทีเถอะ.

แสง.

แม่แม่นางพยาบาลเจ้าของไซสิ่งเช่นนั้น คุณก็ไม่ชกชน. คุณพระ
ซอรัย, ผมกราบลา. ผมจะนำข้าวคราวนี้ไปเล่าที่กรม.

พระราม.

ฉันขอฝากความระลึกถึงไปที่พวกเพื่อนนายทหารด้วยนะ.

แสง.

ซอรัย, ผมลาที. (เข้าโรงทางซ้าย.)

พระราม.

แม่จันทน์, นี่หล่อนแสดงให้ฉันเห็นปรากฏว่าหญิงสาวไม่จำเป็น
จะต้องชอบชายหนุ่มฉะฉานหรือ?

๑๑๓

จันทน์.

ดิฉันแสดงให้คุณแสดงเข้าใจว่าเขาเป็นเด็ก ไม่ควรระคองควคคสนท
กบผู้หญิงที่เป็นผู้ใหญ่กว่า.

พระราม.

หล่อนแก่กว่านายแสดงจริง ๆ หรือ ?

จันทน์.

ก็จริงนะสิเจ้าคะ. ดิฉันแก่กว่าสักหลายปีได้อยู่.

พระราม.

อ้อ ! ไม่น่าเชื่อเลย. ฉนั้นกว่าหล่อนอายุสักยี่สิบเท่านั้น.

จันทน์.

คุณพระนปากสำคัญนัก ! อย่างนี้หรือจะไม่ให้ผู้หญิงสาวคคใจ !
แต่ดิฉันไม่ควรระมัวพุงคุณพระยอเดียงงฉล้มหน้าท้เลย. คุณพระควรระเข้า
ไปชายน้าเสียดี้, หาไม้ย่ายลงอีกจะหนาว.

พระราม.

(ลุกขึ้น) ไปสิจ๊ะ. (สอดแขนเข้าในแขนจันทน์.) หล่อนช่าง
กวนแกลนคคจริง ๆ, ฉฉนั้นออกจะไมคคใคร่อยากหอยเสียดี้แล้วละ.

๑๑๔

จันทน์.

เอาอีกแล้ว! เลิกขอลีเดียทีเถอะคะ. คุณพระวิชัยไปอาบน้ำแล้ว
ระไกรกินน้ำชา.

จันทน์ของพระรามขึ้นบันไดโรงพยาบาลและเลยไปเข้าโรง
ทางซ้าย. อีกครู่หนึ่ง หลวงศุภครุเส็นกับนายร้อยโท เทพ เทพโยธิน
จึงออกมาด้วยกันทางซ้าย.)

เทพ.

อ้าว, ไม่อยู่นี่ขอรบ.

หลวงศุภครุ.

เห็นระชนไปอาบน้ำ; เคยเห็นอาบเวลานี่เสมอ. นั่งคอยอยู่อีก
ประเทียวก็คงลงมา. (สองคนนั่งตามแต่เหมาะ.)

เทพ.

เหตุการณ์ทางนี้เป็นอย่างไรบ้างขอรบ?

หลวงศุภครุ.

ตั้งแต่คุณไปแล้วก็ไทม์การรบกันใหญ่ครั้งเดียวเท่านั้น. ฝ่ายเรา
ยกเข้าโจมตีใหญ่ตลอดแนว, คันซาคีกร่นถอยหลังไปทั้งแนวราวสอง
กิโลเมตร. ตั้งแต่นั้นมาก็ยังไม่มีเหตุการณ์อะไรสลักสำคัญอีก.

๑๑๕

เทพ.

ถ้าจะหนักแล้ว. ผมหนักเกรงอยู่แต่ว่าจะกลับมาไม่ทันได้เข้าเล่น
สนุกกับเขาอีกเท่านั้น.

หลวงศกศร.

ข้อนั้นคุณไม่ต้องวิตก. คงได้เห็นอะไรสนุกในไม่ช้า.

(นางสาวจันทน์ ใจกาจ ถู้อาตมาเครื่องน้ำชาลงมาจากโรง

พยาบาล.)

เทพ.

(ลุกขึ้นยืน.) แม่จันทน์ไม่ใช่หรือ?

จันทน์.

อ้อ, คุณเทพ, กลับมาแล้วหรือคะ? (วางถาดบนโต๊ะตัวหนึ่ง.)

เทพ.

เอ๊ะ! หล่อนรู้ควยหรือว่าฉันได้กลับไปกรุงเทพฯ?

จันทน์.

คุณมากกว่าฉันหย่าตาเถื่อนอย่างไรเทียบนะ?

เทพ.

เปล่า, เป็นแต่ฉันหมายความว่า ความเป็นไปของนายทหารผู้น้อยเช่น
ฉัน จะไม่เป็นของสำคัญพอที่หล่อนจะเอาใจใส่เท่านั้น.

หลวงศุภสร.

แม่จันทน์ทรายเรือของคุณ ไปกรุงเทพฯ ๑ เพราะไผ่พัง ผมพุดกับคุณ
พระวาม.

จันทน์

แล้วแม่ศรีอยู่สบายดีหรือคะ คุณเทพ ?

เทพ.

เมื่อฉันไปถึงกรุงเทพฯ, ทรงไปที่บ้านเจ้าคุณวิเศษถามหาแม่ศรี,
ได้ความว่าแม่ศรีไผ่หายไประบายหลายสัปดาห์แล้ว.

จันทน์

(แสดงกิริยาตกใจ.) เอ๊ะ ! ค่ายจริง !

เทพ.

อย่าตกใจ. ฟังฉันเล่าให้ตลอดก่อน ฉันสอบถามเจ้าคุณวิเศษว่า
ได้จัดการติดตามห้อยตามอย่างไรบ้างหรือเปล่า, ท่านบอกว่าในชั้นต้น
ไม่ได้จัดการติดตาม, เพราะเข้าใจว่าแม่ศรีไปเยี่ยมญาติที่จังหวัด
สมุทรสาคร อย่างที่เคยไปมาหลายครั้งแล้ว, แต่ครั้นเมื่อเวลาล่วง
ไปถึงเจ็ดวันไม่กลับ และไม่ได้ข่าวคราวเลย จึงออกตกใจจนขน,
และจัดการติดตามสืบเสาะ, แต่ก็ไม่ได้ความแจ่มแจ้งอะไร, จนวันหนึ่ง

คุณหญิงวิเศษได้รับจดหมายจากแม่ศรี. มีความว่า ระทนนั่งอยู่เฉยๆ
ไม่ได้อีกต่อไปแล้ว, จึงได้ไปอาสาเป็นนางพยาบาล, และขอร้องให้
บิดามารดาเป็นห่วงเลย.

จันทน์.

อ้อ, อาสาเป็นนางพยาบาลหรือ? อยู่ที่ในกรุงเทพฯ นั้น
เองหรือคะ?

เทพ.

ฉันจะไปที่โรงพยาบาลฟ้างردณ์, ถามหาแม่ศรี, ก็ไม่มีใคร
รู้จัก. ฉันขอพบผู้อำนวยการโรงพยาบาล, สอดถามก็ได้รับตอบว่า
นางพยาบาลชื่อศรี วรวิสัย ไม่มีเลย. ฉันก็ยังไม่พอใจ ขออนุญาต
ครูปนางพยาบาลที่ฉายไว้แล้ว.

จันทน์.

คุณพระท่านมีคุณแ่หรือ?

เทพ.

ก็เป็นอยู่! แต่ฉันข้แจ้งให้ท่านทราบว่า เป็นความสำคัญ และจำเป็น
ที่ฉันจะต้องสืบหาตัวนางสาวศรีให้จงได้. คุณพระท่านจึงตกลงให้ไปเอา
สมุดครูปนางพยาบาลมาให้ฉันดู. ฉันค้นดูไม่ช้าก็พบรูปแม่ศรี, และ
ทราบในเวลานั้นว่า หล่อนได้แปลงนามเป็นนางสาวเล็ก ใจงาม. ฉัน

ถามคุณพระว่านางพยาบาลเล็ก ใจงาม นั้นอยู่ที่ไหน, ท่านค้น
 ทะเบียนแล้วตอบว่า ไ้ส่งออกมาประจำอยู่ในโรงพยาบาลใหญ่ที่ ๒
 ในยุทธภูมิเมื่อสามสัปดาห์ก่อนแล้ว.

จันทน์.

พุทไธ้! ออกมาอยู่ใกล้ ๆ กันนี่เอง, ก็ฉันก็ไม่ยักรู้. แล้วก็อย่าง
 ไรอีกล่ะคะ?

เทพ.

ฉันก็รีบนำข่าวไปบอกแก่คุณและคุณหญิงวิเศษ, แล้วรีบออกมา
 ที่ยุทธภูมิ, ไปที่โรงพยาบาลใหญ่ที่ ๒. ขออนุญาตพบกับนางพยาบาล
 เล็ก ใจงาม, และเล่าเรื่องให้หล่อนฟังตลอด. หล่อนก็อยากจะมา
 เยี่ยมคุณพระรามโดยทันที, แต่มาไม่ได้เพราะผู้บังคับการโรงพยาบาล
 นั้นไม่อนุญาตให้มา.

จันทน์.

ตายจริง, จะทำอย่างไรที่ล่ะคะ? คุณหลวงจะช่วยข้างไม่ได้หรือ?

หลวงศุภสร.

ฉันได้ช่วยแล้ว, พอลูกเทพไปเล่าให้ฉันฟัง ฉันก็ไปหา
 นายแพทย์ใหญ่, พูดยกกับท่านเป็นการตกลงกันแล้ว, และท่านได้

๑๑๘

ออกคำสั่งย้ายนางพยาบาล เล็ก ใจงาม จากโรงพยาบาลใหญ่ที่ ๒
มาประจำโรงพยาบาลใหญ่ที่ ๑ นี้แล้ว.

จันทร์.

คิดนึกใจแทนคนไข้ของคิดนกริ่ง ๆ.

หลวงศุภสร.

บ้านนระอายน้ำแล้วระกะระมังจะ ?

จันทร์.

คิดนกรจะขึ้นไปก่อน, ถ้าอายแล้วคิดนกรจะพาลงมาที่นระกะ.

หลวงศุภสร.

คิดนกรก็เที่ยว. แต่หล่อนอย่าบอกให้รู้เสียก่อนนะ ว่าใครจะมา.

จันทร์.

คิดนกรจะไปบอกทำไม. ให้มาพบเองดีกว่า. (ขึ้นไปบนโรง
พยาบาลแล้วเดินหายเข้าโรงทางซ้าย.)

หลวงศุภสร.

คุณเทพ, คุณออกไปดูก่อนที่ว่ามีมาหรือยัง. ถ้ามาแล้วบอกให้
คอยอยู่ข้างนอกก่อน จนกว่าคุณพระบริวารจะเรียก, ตามที่โดนคนไข้ว.

เทพ.

ขอรับ. (เข้าโรงทางซ้าย.)

หลวงศุภสร.

(รินน้ำชาให้พระราม.) นี่ชอร์บีน้ำชา.

พระราม.

(รับถ้วย.) ขอใจชอร์บี.

หลวงศุภสร.

ที่จริงคุณพระ ควรจะหายแล้ว, แต่พระบริห่าร์ว่าสังเกตคุณพระ
ไม่มีใครจะอยากหายเอง.

พระราม.

ก็อาจจะเป็นโทษชอร์บี, เพราะไม่มีอะไรเป็นเครื่องล่อให้อยากหาย.

หลวงศุภสร

ผมหวังใจว่าคุณพระจะกลับความคิดในไม่ช้า.

(นายพันโท พระบริหารพลนิกร, ผู้บังคับการโรงพยาบาล
ใหญ่ที่ ๑, กับจันต้น, ออกและลงมาจากโรงพยาบาล.)

พระบริหาร.

ผมยืนกทเกเห็นคุณพระกแชมสนสน. ผมขอตรวจหนอนะชอร์บี.

(พังปอดชวาและหัวใจ, และจับขีพจร.) แลงที่ปอดหายสนิทแล้ว

หัวใจก็กซนกว่าแก่ก่อน. คุณพระเองรู้ลึกอย่างไรบ้างชอร์บี ?

พระราม.

ยังละเหยใจอยู่หรือ. (ถอนใจใหญ่.)

พระบริหาร.

นั่นแหละหรือคุณพระ, เป็นของที่นายแพทย์รักษายาก, เพราะต้องอาศัยคนไข้ช่วยทำใจของคนให้ที ๆ และต้องนึกอยากหายด้วย. ผมเห็นจะต้องขอลองเปลี่ยนนางพยาบาลคนหนึ่ง, เผื่อจะเป็นผลก็ได้บ้าง.

พระราม.

อย่าเลยคุณพระ. ผมพอใจในกิจการของแม่จันทน์อยู่แล้ว, และข้อสำคัญคือผมคุ้นเคยกับเขา; ถ้าเปลี่ยนเอาคนที่ไม่คุ้นเคยมา บางทีจะทำให้ใจคอผมเหี่ยวแห้งกลับไม่สบายมากไปอีกก็ได้.

หลวงศุภสร.

คุณพระคุณนางพยาบาลคนใหม่นี้เล็กก่อนไม่ค้ำหรือ? ถ้าเมื่อไม่พอใจก็ให้แม่จันทน์คงพยาบาลต่อไปก็ได้.

พระราม.

ก็ตามใจเถอะหรือ. แต่ถ้าเป็นคนที่ผมไม่คุ้นเคยละก็ ผมขอให้แม่จันทน์คงอยู่นะ?

๑ ๒๓

พระบริหาร.

เถอะขอรับ, ผมจะให้คุณพระเลือกตามใจ. (ขึ้นไปบนโรง
พยาบาลและหายเข้าโรงทางซ้าย.)

พระราม.

โอ้! แม่จันทน์! นี่เขาจะไปเฮายายคร่ำหวอดอะไรมาแทนหล่อน
ก็ไม่รู้ละ?

จันทน์.

คุณพระไม่ต้องวิตก ในข้อนั้น. อายุเขาน้อยกว่ากลิ่นค้ายซ้ำ! (หัว
เราะ.) อยากริคะ, คุณหลวง! (หลวงศุภศรัหัวเราะและพะยัก
หน้า.)

พระราม.

เอะ! นรีเห็นเป็นใจกันทงนหรือ?

หลวงศุภศร.

ก็ออกจะเขิน ๆ อยู่. ผมเองเป็นผู้ขอให้ยายนางพยาบาลเล็ก ใจงาม
มาจากโรงพยาบาลใหญ่ที่ ๒.

พระราม.

เขาเป็นคนเก่งอย่างไรนัก จึงต้องขอยายเธอมา?

หลวงศุภสร.

คุณเอาเองเลิกชอบย์. เมื่อคุณพระเห็นตัวเขาแล้ว คงจะรู้ว่าเขาดี
อย่างไร, และคงจะขบใจผมในการที่ใคร่คิดการไปย้ายมา.

(พระบริหารพลนิกร พานางลำศรี วรวิสัย ซึ่งแต่งเครื่อง
นางพยาบาล, ลงมาจากโรงพยาบาล, เดินตรงไปยืนที่ตรงหน้า
พระราม.)

พระราม.

แม่ศรี! (ศรีกรมหัวไหว, แล้วยกขึ้นก้มหน้าอยู่.) น้อย่างไรกัน?

พระบริหาร.

นั่นแหละชอบย์นางพยาบาลที่ผมจะมาเปลี่ยนใหม่ให้คุณพระ.

พระราม.

ผมยังไม่เข้าใจว่าทำไมแม่ศรีจึงไปมาทันใด.

พระบริหาร.

คุณชักไขว่เองก็แล้วกันชอบย์. ผมจะต้องไปตรวจคนไขที่พึ่งส่งเข้า
มาใหม่แก่กันเอง, แล้วผมจึงจะกลับออกมาเยี่ยมคุณพระใหม่อกที่หนึ่ง.
(พูดกับศรี.) • ฉันมอบไขว่ให้หล่อนเป็นผู้พยาบาลค่อไปทีเดียว. คุณแล
ให้คนไขกินน้ำชาและให้นั่งสบาย ๆ นะ. ฉันจะต้องพานางพยาบาลจันทน์ไป
ดูไขว่ใหม่ก่อน, แล้วจึงจะให้มารีบส่งงานกัน. (พูดกับจันทน์.) ไปด้วยกัน.

หลวงศุภสร.

ผม ไปทักว้ คน ไ้ใหม่ คุณพระ ? ผม อยาก ลอย โอกาส ตรว
 โรงพยาบาลนี้เสียทีเดียว. แล้วจะไ้กลับไ้รายงานที่กองพล

พระบริหาร.

เชิญลีชอว้

(พระบริหาร, หลวงศุภสร, และจันทนั้ขึ้นไปบนโรงพยาบาล
แล้วเดินทหายเข้าโรงทางซ้าย.)

พระราม.

แม่ศรี !

ศรี.

(เข้าไ้ไปคอกเข้าซบหน้า ตตกพระรามครู่หนึ่ง, แล้วจึงพูด.)

ดิฉันไม่ไ้บอกเลยว้จะไ้มาพบคุณพระเช่นนี้.

พระราม.

ขอใ้เล่าใ้ดิฉันฟังหน่อยเถอะ ว้ทำไมหล่อนจึงไ้ออกมาทั้น ?

ศรี.

(ลุกขึ้นนั่งเกาออกตาหน้ แล้วจึงพูด.) เมื่อกรมของคุณพระออก

จากกรุงเทพฯ แล้ว, ดิฉันรู้สิก็เท่ากับใครปลิดเอาหัวใจดิฉันไป; ดิฉัน
 ทนอยู่ไม่ไหว จึงหน้คุณพ่อคุณแม่ไปอาสาเป็นนางพยามบาล, และ

เขาส่งศิลินออก มาอยู่ที่โรงพยาบาลใหญ่ที่ ๒ จึงไม่รู้เรื่อง คุณพระเจี๊ยะ,
 วนคุณเทพไปบอก.

พระราม.

หล่อน—หล่อนรู้ตลอดแล้วหรือ?

ศรี.

ศิลินทราบตลอดแล้ว—อ่านพินัยกรรมของคุณพระแล้ว, ไม่รู้จะพูด
 อย่างไรถูก, ลำหวัชเสด็จให้คุณพระแลเห็นเข้าไปถึงในดวงใจศิลินได้.

พระราม.

ฉันหวังใจว่าหล่อนจะยกโทษฉันในการที่ฉันไม่ตาย.

ศรี.

คุณพระนิกหรือคะ ว่าถ้าคุณพระสิ้นชีวิตแล้ว ศิลินจะอยู่รับมรดก
 ของคุณพระ?

พระราม.

ถ้าเช่นนั้น—ก็นายเทพ—?

ศรี.

เขาจะรักศิลินก็อาจจะเป็นได้, แต่ศิลิน—ศิลินได้บอกแก่เขาดังแต่
 ก่อนที่กรมของคุณพระออกจากกรุงเทพฯ ว่าศิลินจะแต่งงานกับเขาไม่ได้.

พระราม.

ฉันไม่ทราบ — ไม่ทราบเลย — (จ้องดูตาแม่ศรี.) นี่จะให้ฉัน
เข้าใจว่าหล่อน — หล่อนรักฉันกระนั้นหรือ? (ศรีหันไปชมหน้าตอกพระ
ราม, และพระรามกอดนิงอยู่ครู่หนึ่ง.) ฉันฉันไปละกรรมัง?

ศรี.

ถ้าคุณพระฉัน ก็ขอให้ฉันฉันด้วยเถอะคะ.

พระราม.

ถ้าเช่นนั้น ฉันไม่ขอคืนอีกต่อไป! (จูบ, แล้วกอดกันนิงอยู่.)
(จันทน์ออกทางซ้ายบนโรงพยาบาล, เดินมาจนถึงบันไดแล้ว
ยืนดูและยิ้มอย่างพอใจครู่หนึ่ง แล้วจึงเรียก.)

จันทน์.

แม่ศรี! (ศรีลุกขึ้นและเหวี่ยงไปทางจันทน์.) ไปรับส่งงาน
กันเสียสักครู่ก่อน, แล้วจึงค่อยกลับลงมาพยาบาลใหม่.

พระราม.

แม่จันทน์, เชิญลงมานี้เถวเถอะ. (จันทน์ลงมา.) นี่หล่อนระ
ทึงฉันไปเสียจริงๆ หรือ?

๑๒๘

จันทน์.

ดิฉันอยู่ในยทุธวินัย, ก็ต้องทำตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา, แต่ดิฉัน
เชื่อว่านางพยาบาลใหม่ของคุณพระ คงจะทำให้คุณพระหายไ้เร็วกว่า
ดิฉัน. (ยม.)

พระราม.

ฉันขอขบใจหล่อน ที่ไ้พยาบาลฉันมาแล้วเป็นอย่างดีและใจเย็น
ตลอดเวลา, และฉันจะไม่ลืมบุญคุณเลย. (ยม.) ฉันขอจับมือหน่อย.

จันทน์.

(ยม.) ดิฉันไม่ได้ทำอะไรนอกจากหน้าที่โดย ตรง ของ ดิฉัน
เท่านั้น, และถึงตอนไ้ไป ดิฉันจะไม่ได้เป็นนางพยาบาลประจำตัวคุณพระ
ก็ตาม, แต่ดิฉันก็จะยังคงอยู่ในโรงพยาบาล, คงจะได้มีโอกาสพบคุณพระ
อีกบางเวลา. ไปเถอะจ้แม่ศรี.

พระราม.

ฉันขอสูบบุหรี่อีกตัวไ้ไหม?

จันทน์.

แม่ศรี, จุกบุหรี่ให้เสียหน่อยเถอะ.

(ศรีหยิบบุหรี่ให้พระรามและจุดให้เสร็จแล้ว, จันทน์จึงพา
ศรีขึ้นไปบนโรงพยาบาล, หายเข้าโรงทางซ้าย. พระรามนั่งสูบบุหรี่)

บุตรีและยิ้มอย่างสบายใจ. ลักครู่หนึ่งนายร้อยโท เทพ เทพโยธิน
ออกทางซ้าย, ตรงเข้าไปค้ำบัมพระราม.)

พระราม.

คุณเทพ! คืตเค็ยวคณมาแล้ว, ฉนต้งการจะขอใจคณในการท
 ใตเอือ เพือเอาใจใส่ในกิจธระของฉน. ฉนรู้สึกอยู่ทว่การทคณทำเช่นน
 ค้งเสียสละมากปานใต, แลฉนเชือว่ฉนจะทำอย่างเช่นคณ.

เทพ.

ส่วนผมเห็นว่ ถ้าผมไม่ทำเช่นท่ผมใตทำมาแล้ว ผมก็เลวยิ่งกว่
 สัตว์เริจฉน. คณพระเป็นผู้ท่มีบุญคณต่อผมยิ่งกว่บิดาบังเกิดเกล้า, ถ้า
 ผมไม่ฉวยโอกาสสมนาคณ ผมก็คหน้าใครไม่ใต้อีกในโลกัน.

พระราม.

แต่อย่างไรๆคณก็ต้งยอมใส่ฉนขอใจคณ. (ยื่นมือไปจับมือ
กัยเทพ.) ฉนยื่นคท่ใตชวคอยู่จับมือกัยผู้เขนลูกผู้ช่ายแท้และทหารแท้.
(นางกุหลาบ ล่นทรภานท่ ออกทางซ้าย.)

นางสุนทรภานท่.

อึย! นนคณพระรามใส่ใตม? (วิ่งเข้าไปกรวย.) คฉนไม่นั๊ก

เลยว่าจะได้มาพบกับคุณพระที่นั่ง. เพราะหัดวิ่งวิ่งเที่ยวละ, ให้ตายสิ.

เทพ.

คุณพี่! นี่ทำไมพูดเช่นนั้น? ผมบอกคุณพี่หยกๆ ไม่ใช่หรือ ว่าให้คุณพี่คอยอยู่ที่รถ, ผมจะเข้ามาลาคุณพระราม.

นางสุนทรภานท์.

(ออกเคือง, พุดเสียงกระซอก.) ก็พี่ฟังไม่ถนัดนี่.

พระราม.

ทำไมหัดออกรางออกมาถึงนี้ละ แม่งหลาย?

นางสุนทรภานท์.

ก็ฉันเป็นกรรมการสมาคมอยู่การะทหารในสนาม, และสมาคมของก็ฉันให้ก็นำของต่างๆ มาแจกทหารในยุทธภูมิ.

พระราม.

อ้อ! ฉันก็เคยได้ยินว่ามีสมาคมเช่นนั้น, แต่ไม่ทราบว่าเขาส่งกรรมการผู้หญิงออกมาถึงยุทธภูมิ.

นางสุนทรภานท์.

เขาไม่เคยส่งคะ; ก็ฉันเป็นคนแรกที่ได้รับอนุญาตให้ออกมา. พ่อเทพ, ไปเอาของในรถมาให้คุณพระห้อยหนึ่ง. (เทพเข้าโรงไปทางซ้าย อย่างไม่ใคร่เต็มใจ.) แหม! กว่าจะได้มาก็แทบเลือดตากระเด็น

ละครคุณพระ. ดิฉันต้องไปนั่งรบกวนเจ้าคุณเสนาบดีกลาโหม อยู่เป็น
หลายวันกว่าท่านจะอนุญาต, และยังคงไปรบกวนที่กระทรวงต่างประเทศ
และกระทรวงนครบาลอีกเป็นนาน กว่าจะได้หนังสือเดินทาง.

พระราม.

หล่อนก็ได้ใช้ความพยายามมากอยู่.

นางสนธรกานท์.

จริงเจ้าคะ, แต่ดิฉันไม่รู้สึกว่าเป็นการเสียเวลาเปล่าเลย, เพราะ
ดิฉันตั้งใจจริงทีเดียวว่า เมื่อออกมาถึงต้นแล้ว จะหาโอกาสพบ
คุณพระให้จงได้. ดิฉันคิดถึงคิดถึงคุณพระ, เชื้อใหม่เจ้าคะ? (นั่งลง
ที่เก้าอี้ตัวหนึ่งใกล้ๆ พระรามนั่ง.)

พระราม.

ฉันขอใจที่หล่อนคิดถึง.

(เทพกลับออกมาทางซ้าย, ถือห่อกระดาษห่อหนึ่ง. มาส่งให้
พลาว.)

นางสนธรกานท์.

ขอใจพื่อเทพ. (รับห่อไปส่งให้พระราม.) นี่เจ้าคะ. ในนี้มี
สะปุก่อนหนึ่ง, แปรงสีฟันอ่อนหนึ่ง, ยาสีฟันอ่อนหนึ่ง, น้ำมันทาน้ำมัน,
กบขหวีของหนึ่ง.

พระราม.

ก็คุณเป็นของที่ทหารต้องการทั้งนั้น, แต่ถ้าหล่อนจะให้แก่ พวกที่ จะ
ต้อง ไป ลง ประจำ รักษาแนว สนามเพลาระจะเหมาะกว่าให้ฉัน, เพราะที่
โรงพยาบาลนี้ของเหล่านักรบบริวารอยู่แล้ว.

นางสุนทรภาคณ์.

คิดนทวายแล้วว่าของเหล่านักรบของเหลวๆ, แต่เป็นของที่คิดจะให้
ด้วยความตั้งใจดี, คุณพระจะรับไว้หน่อยไม่ได้หรือเจ้าคะ ?

พระราม.

เมื่อหล่อนพูดเช่นนั้นฉันก็ขัดหล่อนไม่ได้. (รับข้อ.)

เทพ.

ไปหรือยังละคุณพี่ ?

นางสุนทรภาคณ์.

เดี๋ยวก่อนไม่ได้หรือพ่อเทพ ? คุณพระท่านนั่งอยู่คน เดี่ยว หงอย,
พระอยู่คุยกับท่านสักหน่อย.

เทพ.

ก็พระเดี๋ยวนางพยาบาลเขาก็จะมาบนะ.

นางสุนทรภาคณ์.

นางพยาบาลจะมาสนทนาพาทีอะไรให้คุณพระเพลิกเพลินได้
อย่างไรๆ ก็สู้คุยกับคนคุ้นเคยกันไม่ได้.

๑๓๓

เทพ.

ถ้าเช่นนั้นผมลาไปก่อนละนะ.

พระราม.

จะกลับไปกรมหรือคุณเทพ?

เทพ.

ขอรบ. ผมหนักกับคุณแสงไว้ว่าจะไปพร้อมกันโดยรถยนต์ ออก
จากหน้าศาลากลางเวลา ๕ นาฬิกา. ผมลาคุณพระก่อน.

พระราม.

(ยื่นมือไปให้จับ.) ฉันทึกใจจากคุณจริง ๆ. ฉันทนเองยังไม่รู้ว่า
เมื่อไรจะไต่กลับไปกรมอีก.

เทพ.

ผมหวังใจว่าไม่ช้าคุณพระคงจะหายเป็นปกติ. ผมลาก่อน (ไหว้.)
คุณพี่, ผมลาก่อนนะ. (เข้าโรงทางซ้าย.)

นางสุนทรภานฑ์.

ก็ฉันไม่ได้ทราบเลยว่าคุณพระเจ็บ, จนพ่อเทพออกจึงได้ทราบ. ถ้า
ได้ทราบเสียก่อนแล้วละก็ เป็นตายอย่างไรก็ฉันก็คงจะเกียกกายออกมา
เสียนานแล้ว, และก็ฉันคงไม่ยอมให้นางพยาบาลอะไรมาพยาบาล คุณพระ
เป็นแน่.

พระราม.

ที่จริงนางพยายาลที่ไต่เวียนรู้ในทางพยายาลทำประโยชน์ได้มาก
นะหล่อน. ฉันไต่ไม่รู้สักแก่ตัวอย่างแน่นอนที่เกี่ยวในคราวนี้.

นางสุนทรภานท์.

ก็จริงเจ้าคะ, สำหรับคนไข้ที่ไม่มีญาติมิตรหรือคนทักใคร่; แต่
สำหรับผู้ที่มคนรักใคร่พยายาล ทำให้ใจสลายหายเร็วขึ้นได้เจ้าคะ.

พระราม.

ก็เห็นจะเข้จริงอย่างหล่อนว่าไต่.

นางสุนทรภานท์.

ถ้าคุณพระขอสมัครมาพยายาลคุณพระจะเป็นอย่างไรเจ้าคะ ?

พระราม.

ฉันเกรงว่าเจ้าหน้าที่จะไม่อนุญาต, เพราะหล่อนไม่ใช่นางพยายาล
ของสภาภษาศาสตร์หรือของกรมพยายาลทหารบก, อีกประการหนึ่ง, นาง
พยายาลที่ประจำตัวฉันอยู่เคยวัน เขาอาจจะไม่เต็มใจละทิ้งคนไข้ของเขา
ให้แก่หล่อนก็เข้ได้.

นางสุนทรภานท์.

ถ้าคุณพระแสดงความประสงค์จะให้ฉันพยายาล คงไม่มีข้อติด
ขัดเข้แน่.

(แม่ศรีออกทางขวาบนโรงพยาบาล, ถือผ้าพันคอผืนหนึ่ง,
ผ้าคลุมผืนหนึ่ง, เดินลงบันไดมา.)

พระราม.

นี่! นางพยาบาลของฉันมาแล้ว.

นางสุนทรภาด์.

แม่ศรี! ฉันไม่ทราบเลยว่าหล่อนมาอยู่ที่นี้.

ศรี.

ดิฉันก็ไม่ทราบว่า คุณมา. นี่มาตั้งแต่เมื่อไรคะ?

นางสุนทรภาด์.

สักครูใหญ่ๆ.

พระราม.

แม่กุหลายกำลังกล่าวอยู่ว่าจะขอรับอาสาพยาบาลฉัน. หล่อนจะ
ยอมไหมจะแม่ศรี?

ศรี.

ก็ตามใจคุณสิคะ.

พระราม.

ถ้าฉะนั้น ฉันก็ไม่ขอเปลี่ยนนางพยาบาลละ. เปลี่ยนบ่อยๆ ใช้การ
ระหนักถึงได้มันจะ. (หัวเราะ.) บางทีแม่กุหลายจะยังไม่เข้าใจตลอด,
เพราะฉะนั้นฉันจะบอกใต้ไหม?

๑๓๖

ศรี.

จะบอกอะไรอีกล่ะคะ? ก็คุณกุหลาบ ก็เห็น อยู่แล้วว่า คุณ เป็น
นางพยาบาลประจำตัวคุณ. (เอาผ้าไปคลุมขาและดินพระราม, และจัด
ผ้า น้อย เพื่อแก้ความขวยเขิน.)

พระราม.

(จับมือศรีไปถือไว้.) ฉันชอบอกแม่กุหลาบว่า, นอกจากเป็น
นางพยาบาลของคุณในเวลา, แม่ศรี ไตรบรมมอชวีตของคุณไว้น กระทั่ง
จนตายด้วย.

นางสุนทรภานท์.

(ลุกจากเก้าอี้.) อ้อ! คุณไม่ทราบว่า คุณพระ— (นั่งไม่พูดต่อ.)

พระราม.

ก็เมื่อหล่อนทราบแล้วเช่นนั้น หล่อนจะไม่ช่วยแสดงความยินดีกับคุณ
ผู้เป็นเพื่อนเกา�่างหรือจะ?

นางสุนทรภานท์.

(พูดเสียอย่างไม่มีจิตตั้งใจ.) ก็แน่ล่ะคะ.— คุณลาที.

พระราม.

จะทวนไปไหนล่ะจะ?

นางสุนทรภานท์.

กลับไปที่พักคะ.

ศรี.

แล้วจะมาเยี่ยมคุณพระอีกเมื่อไรคะ ?

นางสุนทรภานท์.

ฉันเห็นจะมาอีกไม่ได้เสียแล้ว, เพราะจะต้องรีบกลับไปกรุงเทพฯ
คุณพระคะ, ก็ฉันลาก่อน. (ออกเดินไปทางซ้าย.)

ศรี.

(เดินตามไป.) คุณไม่เห็นแสงทวงความยินดีกับฉันด้วยเลย.

นางสุนทรภานท์.

(กลืนน้ำลายอึกใหญ่ก่อนแล้วจึงพูด.) หล่อนต้องให้อภัยแก่ฉัน
ทุกเหมือนแสงทวงกริยาชวตอหล่อน, แต่—มันเป็นการ—เออ—ขรุขระบนถนน
อยู่หน่อย; ฉันมาทราบบ่าวโดยมิได้เตรียมตัว—อ้อ! ฉันพูดอะไรก็ไม่รู้
ละ. อย่าถือโทษฉันเลย. ลาก่อนละ! (รีบเดินเข้าโรงทางซ้าย.)

ศรี.

(เดินกลับไปหาพระราม.) ก็ฉันออกสงสาร.

พระราม.

ที่จริงเขาก็อยากเข้าใจผิดไปเอง.

(พระบริหารพลันกร ออกทางขวาบนโรงพยาบาล, เดินลง
มาหาพระราม.)

พระบริหาร.

ผมเห็นะไม่ต้องตรวจอาการอีกละซอร์บี; ผมແคคด้วยตาก็ทราบได้
ว่า คุณพระแจ่มใสขึ้นมาก. ผมทานางพยาบาลมาเปลี่ยนไท้เป็นไท้พอใจ
ใหม่ซอร์บี ?

พระราม.

ผมชอบใจคุณพระที่เออเพอมาก. ผมยิ่งกว่าพอใจ.

พระบริหาร.

ผมยินดีมาก. ขอตรวจชีพจรหน่อย. (ตรวจชีพจร.) ดีขึ้นมาก
จริงๆ ! ผมเห็นะไว้ใจให้นางพยาบาลคนนั้นดูแลคุณพระต่อไปได้. (พูดกับ
ศร.) อย่าลืมนะ, พอตะวันตก ท้องพาคคุณพระชนไปห้อง.

(กลับขึ้นไปบนโรงพยาบาล, แล้วเดินหายเข้าโรงไป
ทางซ้าย.)

หลวงศุภสร.

ที่ของพลไตรบ์ต้องตราว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คุณพระ
เป็นโยธินแห่งตรารามาคืบคืบ.

พระราม.

จริงหรือซอว?

หลวงศุภสร.

ยังไม่หมด. ยังใคร่เล่นยศเป็นนายพันเอก, และเล่นตำแหน่งชน
เป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๑๒ ด้วย.

พระราม.

เอะ! ก็เจ้าคุณพิชิตล่ะ!

หลวงศุภสร.

เล่นไปเป็นแม่ทัพกองทัพน้อยที่ ๔, ผลให้คงรงกองพลที่ ๑๒ อยู่
ก่อนจนกว่าคุณพระจะไปรับสั่งงานได้. ผมยินดีจริงๆ ที่จะได้รับราชการใน
บังคับบัญชาโดยตรงของคุณพระ. (จับมือกัน.)

พระราม.

ผมทำไมจึงเป็นคนเคราะห์หคเช่นนั้น?

. หลวงศุภคร.

นี้ไม่ใช่เคราะห์ใดเลย; เป็นผลแห่งความเลี้ยสละของคุณพระเองทั้ง
 นั้น. คุณพระยอมเสียสละความสุขส่วนตัวและเลิกงาน, ตลอดจนชีวิต,
 เป็นราชพลี, จึงได้รับพระราชทานบำเหน็จสมแก่ความชอบ. คุณพระไต่
 ยอมเสียสละผู้รักให้แก่มิตรที่^๕คุณพระ^๕นั้นกว่าจะเป็นผลดีแก่เขา, คุณพระจึง
 ได้รับบำเหน็จ คือความรัก ของหญิงประเสริฐ.

ศร.

คุณหลวงพดถกที่เดียว.

พระราม.

แม่ยกชีวิต! (กอดศรีด้วยแขนซ้าย.) มิตรคู่ชีวิต! (จับมือ
 หลวงศุภครมาถือไว้ด้วยมือขวา.) เมื่อมัครักอยู่ข้างหนึ่ง, เพื่อนรักอยู่
 ข้างหนึ่งเช่นนั้น, จะไม่ไหนกล่าวหรือ ว่าฉันเป็นผู้ที่เคราะห์ดีที่สุดใน
 โลก!

บดมาน.

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช

พระเสริมวิธาพูด ผู้พิมพ์ โฆษณา ๑๕/๕/๗๓

ใครรานใครรุกตัว

ไทยรบจนสุดใจ

เสียเนื้อเลือดหลังไหล

เสียชีพไปเสียสิ้น

หากสยามยังอยู่ยัง

เราก้เหมือนอยู่คง

หากสยามพินาศลง

เราก้เหมือนมอดม้วย

แดนไทย

ชาติดิน

ยอมลละ ล้นแล

ชอกองเกียรติงาม

ยืนยง

ชีพด้วย

ไทยอยู่ ได้ถ้า

หมดสิ้นสกุลไทย